

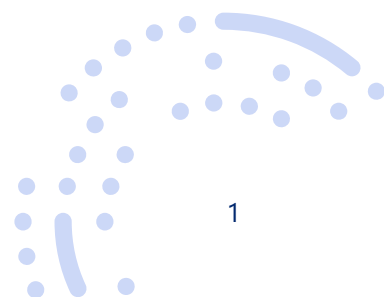

Rapportage Smart Start Evaluatie 'De Zuidwester'

Evaluatie van de effectiviteit van de pilot 'De Zuidwester'

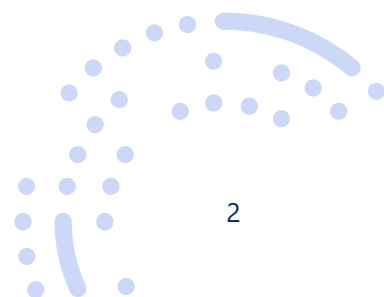
Datum 14 december 2021
Auteurs dr. Roxanne van Giesen
dr. Patricia Prüfer
Versie 2.0
Classificatie Standaard

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	De Zuidwester	5
2.1	Achtergrondinformatie over de buurt/wijk	5
2.2	Basisschool De Zuidwester	7
3	Methode	9
4	Opbrengsten	12
4.1	Algemene opbrengsten na de Smart Start pilot	12
4.2	Veranderingen na de Smart Start pilot	18
4.3	Opbrengsten Team op Maat	20
4.4	Opbrengsten All-in concept	22
4.5	Informatie-uitwisseling	25
4.5.1	Informatie-uitwisseling ouders en leerkrachten	26
4.5.2	Oudertevredenheid	30
4.6	Corona	34
5	Conclusies	36
5.1	Opbrengsten en effectiviteit Team op Maat en All-in-concept	36
5.2	De Smart Start aanpak bij andere scholen	38
Bijlage A	Achtergrond Smart Start pilot De Zuidwester	40
Bijlage B	Interviewleidraad, interviews Team op Maat 2020	46
Bijlage C	Interviewleidraad; interviews Team op Maat, leerkrachten, ouders 2021	48
Bijlage D	Oudertevredenheidsvragenlijst 2021	52
Bijlage E	Infographic ouders over Pilot De Zuidwester	56
Bijlage F	Communicatie-uitingen over Pilot De Zuidwester	57

1 Inleiding

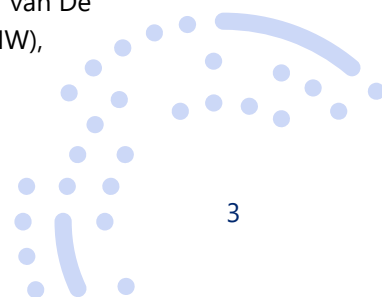
Op basisschool De Zuidwester (onderdeel van Xpect Primair) in Tilburg is in september 2018 de eerste pilot binnen het Smart Start programma gestart. De data-analyse en design thinking sessies, onderdeel van de Smart Start aanpak, zijn begin 2019 afgerond, waarna de eerste van twee innovaties geïmplementeerd is: het Team op Maat. De pilot is op dat moment niet afgerond, omdat zowel de implementatie van het Team op Maat gevolgd is en de tweede innovatie (het All-in-concept) nog uitgewerkt moest worden.

De Zuidwester is gevestigd in de wijk Korvel, een wijk met relatief veel armoede, relatief veel mensen met een laag opleidingsniveau en relatief veel mensen met een migratieachtergrond. Een ruim aantal kinderen op De Zuidwester had te maken met een vorm van complexe problematiek, waar de school veel tijd aan kwijt was ten koste van onderwijstijd. Het doel/ vraagstuk van deze Smart Start pilot was om problematiek bij de kinderen eerder te signaleren om zo passende hulpverlening tijdig in te kunnen zetten, die ook door ouders of verzorgers wordt geaccepteerd. Via een design thinking-traject, waarvoor ook data werd verzameld onder de leerkrachten, heeft een brede projectgroep zich gebogen over de vraag hoe dit, binnen de context van De Zuidwester, kan worden gerealiseerd.

Tijdens het design thinking proces – met een groot aantal professionals die met de school en de wijk werken – zijn verschillende oplossingsrichtingen voor meerdere knelpunten bedacht. Een van de kernproblemen was dat het personeel op school te maken had met veel en een diversiteit aan (complexe) problematiek en daardoor onvoldoende toe kwam aan lesgeven. De kerntaak van leerkrachten is de verzorging van onderwijs, maar zij waren regelmatig bezig met het bieden van hulp. Ook de opvolging na het signaleren van de leerkracht was vaak een probleem. Leerkrachten wisten niet goed waar zij terecht konden als zij een probleem vermoedden; er waren vaak lange wachttijden in het systeem en het was onduidelijk wie er verantwoordelijk was. Kortom, er heerste een gevoel van “van het kastje naar de muur gestuurd worden”. Ook was het in de praktijk lastig om een compleet beeld van het kind en zijn of haar systeem te vormen en waar nodig hulp te bieden, omdat men geen goed zicht had op de thuissituatie. Tot slot was er veel wantrouwen van ouders richting de school, waardoor hulp niet altijd geaccepteerd werd of tijdig ingezet kon worden. Ook speelde het mee dat er veel wisselingen in cruciale functies zijn geweest, zoals directie, intern begeleiders (IB), schoolmaatschappelijk werk en consultants van Plein013.

De Smart Start pilot op basisschool De Zuidwester heeft inmiddels twee geïmplementeerde innovaties opgeleverd, een “**Team op maat**” en een “**All-in concept**”: door deze innovaties ontstaan er kortere lijnen en een meer intensieve samenwerking tussen professionals in de wijk van De Zuidwester (het All-in concept); worden leerkrachten ontzorgd en gecoacht waardoor zij meer aan onderwijs toekomen; en worden signalen van problemen bij kinderen eerder gesignaleerd en (toename) van problemen voorkomen door de aanwezigheid van meer (uren) professionals binnen de school (Team op Maat). Voor meer achtergrond over de pilot zie Bijlage A.

Na afronding van de design thinking sessies begin 2019 is het Team op Maat samengesteld en inmiddels een begrip binnen de school. Het Team op Maat bestaat uit de directeur van De Zuidwester, een gedragscoach, medewerker complexe jeugdzaken (CJ’er; vanuit IMW), schoolmaatschappelijk werker (SMW; ook vanuit IMW) en intern begeleider (IB’er).

De gedragscoach was voor de pilot al betrokken bij De Zuidwester, echter zijn de uren uitgebreid. De CJ'er was in het voorjaar 2018 al betrokken bij de school maar had zowel de pet op van CJ als van SMW. Later zijn deze rollen opgesplitst; zo is de nieuwe invulling van schoolmaatschappelijk werker in oktober/november 2019 gestart en de nieuwe invulling medewerker complexe jeugdzaken in februari 2020. Het Team op Maat was begin 2020 volledig compleet, maar de overige teamleden zijn al eerder aan de slag gegaan.

Het Team op Maat heeft ook een brede opdracht meegekregen, namelijk het ontlasten en ontzorgen van leerkrachten door te zorgen dat kinderen met diverse problematiek de juiste begeleiding krijgen. De docent kan zich daardoor meer richten op onderwijs geven.

In 2020 is een evaluatie gestart om te onderzoeken of de doorgevoerde veranderingen na de pilot waardevol en effectief zijn gebleken. Deze evaluatie werd door Centerdata uitgevoerd, zie ook Box 1.1. We onderzochten in hoeverre de implementatie van het Team op Maat en het All-in concept ervoor gezorgd hebben dat de knelpunten die in de Smart Start Pilot benoemd zijn opgelost raken, dan wel als minder erg ervaren worden. In de breedste zin betekent dit dat we onderzoeken of het Team op Maat en All-in concept voor meer rust gezorgd hebben onder leerkrachten en de leerkrachten op deze manier ontzorgd worden. We evalueren of de genoemde knelpunten (deels) opgelost zijn en of het Team op Maat de oplossingen heeft weten te implementeren, met een focus op ontzorgen van de leerkrachten en minder onrust.

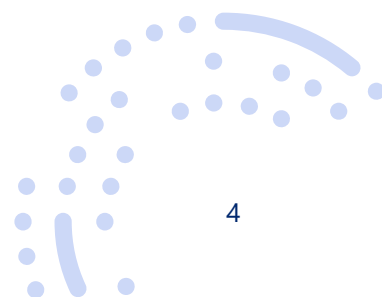
Tot slot is het goed om te benadrukken dat veranderingen niet alleen toe te schrijven zijn aan de Smart Start pilot. Er zijn daarnaast veel omgevingsfactoren in dezelfde periode veranderd (bijv. een nieuwe directeur, andere interventies die tegelijkertijd geïmplementeerd zijn, de covid-19 situatie waardoor veel thuisonderwijs is gegeven, etc.). Wij beschrijven daarom ook spin-offs of initiatieven die ontstaan zijn uit de Smart Start pilot.

Box 1.1 *De rol van Centerdata*

Centerdata is als onderzoekspartner betrokken bij Smart Start. Binnen de pilot De Zuidwester heeft Centerdata data verzameld in de vorm van vragenlijsten onder leerkrachten, ook is data vanuit diverse andere databronnen onderzocht. Centerdata is niet betrokken geweest bij het bedenken of implementeren van de interventies en houdt zich aan de Nederlandse gedragscode voor wetenschappelijke integriteit en de ethische onderzoeksprincipes.

Deze rapportage is als volgt opgebouwd:

- hoofdstuk 2 biedt achtergrond over de wijk en de school;
- hoofdstuk 3 schetst de onderzoeksmethoden voor deze evaluatie;
- hoofdstuk 4 gaat in op de opbrengsten van de Smart Start pilot;
- hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de belangrijkste conclusies en aandachtspunten.

2 De Zuidwester

Dit hoofdstuk geeft meer achtergrondinformatie over de buurt en wijk waarin basisschool De Zuidwester gelegen is en de school zelf.

2.1 Achtergrondinformatie over de buurt/wijk

Basisschool De Zuidwester is gelegen in de Schrijversbuurt in Tilburg (1.115 inwoners) en onderdeel van de wijk Korvel (5.750 inwoners) – een wijk met veel complexe problemen.¹ Zo is de Staatsliedenbuurt Oost (2.010 inwoners), onderdeel van de wijk Korvel, in 2018 en 2020 aangewezen als focusgebied.² Dat is een gebied waar meerdere problemen spelen, zowel op sociaaleconomisch en fysiek vlak als op het gebied van veiligheid. De levensstijl in een focusgebied kenmerkt zich door een wil om te overleven en het verwerven van een eigen plek in de maatschappij.³ Veel kinderen die op De Zuidwester op school zitten wonen in de wijk Korvel (zie ook 2.2).

Binnen de wijk Korvel is in sommige buurten **relatief veel armoede, zien we veel eenoudergezinnen en is er relatief veel ondersteuning zoals WMO of jeugdzorg:**

- Het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger in de wijk Korvel in het jaar 2017 was €25.900 (4.500 inkomensontvangers op 5.750 inwoners) en €26.800 in 2019 (4.400 inkomensontvangers op 5.670 inwoners).⁴ Ter vergelijking, het gemiddelde in Tilburg in het jaar 2019 was €30.100 (173.900 inkomensontvangers op 221.947 inwoners).
- 11,0% van de huishoudens in 2017 en 11,4% in 2019 in de wijk Korvel heeft een **inkomen op of rond het sociaal minimum** (in Tilburg: 8,4% in 2019).⁵
- In 2020 was 59,0% van de inwoners in de wijk Korvel **ongehuwd**, 25,8% gehuwd, 8,6% **gescheiden** en 6,6% verweuwd. In 2021 was 59,3% van de inwoners in deze wijk **ongehuwd**, 25,6% gehuwd, 8,6% **gescheiden** en 6,6% verweuwd. In Tilburg was dit in 2021: 54,7% ongehuwd, 32,7% gehuwd, 8,1% gescheiden en 4,5% verweuwd.⁶
- In de wijk Korvel zien we in de Schildersbuurt Noord (16,5%) en de Staatsliedenbuurt Oost (14,6%) relatief veel **eenoudergezinnen** (7,7% in Tilburg; gemiddeld percentage Korvel: 6,7%).^{7,8}

¹ Wanneer het over de wijk Korvel gaat dan gaat het om informatie over de volgende buurten: Kromhoutpark, Schildersbuurt Noord, Westend, Schildersbuurt Zuid, Schrijversbuurt, Staatsliedenbuurt Oost en Het Laar.

² Zie: https://www.tilburg.nl/fileadmin/files/stad-bestuur/stad/wijken/kaartje_aandachts_focuswijken_Tilburg_Totaal_2018.png (geraadpleegd: januari 2021).

³ Tops (2018). Een ongetemde buurt: Achterstand, ondernemingszin en criminaliteit in een volksbuurt.

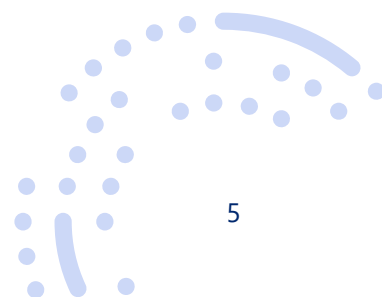
⁴ Zie: <https://allecijfers.nl/wijk/korvel-tilburg/> (geraadpleegd: januari en november 2021), inkomensdata 2017 en 2019; en <https://allecijfers.nl/gemeente/tilburg/>, inkomensdata 2019.

⁵ Zie: <https://allecijfers.nl/wijk/korvel-tilburg/> (geraadpleegd: januari en november 2021), inkomensdata 2017 en 2019; en <https://allecijfers.nl/gemeente/tilburg/>, inkomensdata 2019.

⁶ Zie: <https://allecijfers.nl/wijk/korvel-tilburg/> (geraadpleegd: januari en november 2021), data burgerlijke staat van 2020 en 2021; en <https://allecijfers.nl/gemeente/tilburg/>, burgerlijke staat 2021..

⁷ Zie: <https://geo.tilburg.nl/portal/apps/MapSeries/index.html?appid=d1035238341d4b5b8315c550f0b2de57> (geraadpleegd: januari 2021).

⁸ Percentages eenouderhuishouden per wijk in de buurt Korvel: Kromhoutpark: 2,5%;; Schildersbuurt Noord: 16,5%; Westend: 6,2%; Schildersbuurt Zuid: 3,8%; Schrijversbuurt: 3,4%; Staatsliedenbuurt Oost: 14,6%; Het Laar: 0,0%. Dit geeft een gemiddeld percentage over de percentages van de verschillende wijken van 6,7%.

- In de wijk Korvel zien we in de Schildersbuurt Noord (24,3%) en de Staatsliedenbuurt Oost (27,8%) relatief veel **armoedehuishoudens** (14,0% in Tilburg; gemiddeld percentage Korvel: 11,7%).^{9,10}
- In de wijk Korvel zien we dat in de buurt Het Laar veel meer dan gemiddeld gebruik gemaakt wordt van **WMO** (51,3%), ook in de Schildersbuurt Noord (9,9%), Westend (8,3%), Staatsliedenbuurt Oost (8,3%) wordt relatief meer gebruik gemaakt van WMO (dit is 6,1% in Tilburg; gemiddeld percentage Korvel: 12,7%).^{11,12}
- Verder zien we dat in de Wijk Korvel in de Schildersbuurt Noord relatief veel gebruik gemaakt wordt van **jeugdzorg** (20,5%), dit is in mindere mate ook het geval in de Staatsliedenbuurt Oost (10,4%; 7,0% in Tilburg; gemiddeld percentage Korvel: 12,7%).^{13,14}
- Landelijk stelt OCW voor 15 procent van de kinderen met het hoogste risico op onderwijsachterstand extra financiering beschikbaar. Van de 19.775 kinderen uit Tilburg, valt 20% binnen deze landelijke doelgroep. In de wijk Korvel ligt dit percentage op 28%.¹⁵

Binnen de wijk Korvel zijn er bepaalde buurten te identificeren waar relatief **veel mensen met een niet-Westerse migratieachtergrond wonen**. Zo zien we in de Schildersbuurt Noord in 2021 dat 29,4% een niet-Westerse migratieachtergrond heeft en in de Staatsliedenbuurt Oost is dit in 2021 23,5%. Kijken we naar de wijk Korvel in het geheel dan zien we voor 2021 dat het percentage autochtone inwoners 69,6% is, en zien we dat 30,4% een migratieachtergrond heeft (waarvan 15,1% een Westerse migratieachtergrond en 15,3% een niet-Westerse migratieachtergrond).¹⁶ Het beeld voor de wijk in zijn geheel is daarmee vergelijkbaar met Tilburg: 70,9% is autochtoon en 29,3% heeft een migratieachtergrond (waarvan 12,6% een Westerse migratieachtergrond en 16,7% een niet-Westerse migratieachtergrond).

In de wijk Korvel zijn in 2020 288 misdrijven gepleegd, waarvan het grootste gedeelte vermogensmisdrijven waren (54,5%). In de Staatsliedenbuurt zijn 110 misdrijven gepleegd, in de Schrijversbuurt 92, in de Schildersbuurt Noord 24, in de Schildersbuurt Zuid 21, in Kromhoutpark 16, in Westend 14 en in Het Laar 11.¹⁷ Vergeleken met de gemeente Tilburg worden er in de wijk Korvel

⁹ Zie: <https://geo.tilburg.nl/portal/apps/MapSeries/index.html?appid=d1035238341d4b5b8315c550f0b2de57> (geraadpleegd: januari 2021).

¹⁰ Percentages armoedehuishouden per wijk in de buurt Korvel: Kromhoutpark: 4,6%;; Schildersbuurt Noord: 24,3%; Westend: 6,0%; Schildersbuurt Zuid: 7,8%; Schrijversbuurt: 11,2%; Staatsliedenbuurt Oost: 27,8%; Het Laar: 0,0%.. Dit geeft een gemiddeld percentage over de percentages van de verschillende wijken van 11,7%..

¹¹ Zie: <https://geo.tilburg.nl/portal/apps/MapSeries/index.html?appid=d1035238341d4b5b8315c550f0b2de57> (geraadpleegd: januari 2021).

¹² Percentages WMO per wijk in de buurt Korvel: Kromhoutpark: 2,4%;; Schildersbuurt Noord: 9,9%; Westend: 8,3%; Schildersbuurt Zuid: 3,8%; Schrijversbuurt: 5,2%; Staatsliedenbuurt Oost: 8,3%; Het Laar: 51,3%.. Dit geeft een gemiddeld percentage over de percentages van de verschillende wijken van 12,7%..

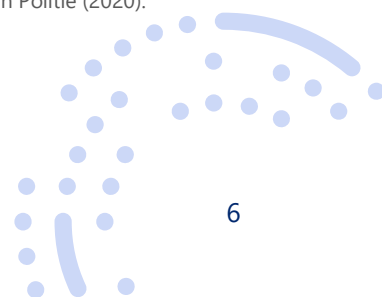
¹³ Zie: <https://geo.tilburg.nl/portal/apps/MapSeries/index.html?appid=d1035238341d4b5b8315c550f0b2de57> (geraadpleegd: januari 2021).

¹⁴ Percentages Jeugdzorg per wijk in de buurt Korvel: Kromhoutpark: 8,6%;; Schildersbuurt Noord: 20,5%; Westend: 5,6%; Schildersbuurt Zuid: 6,9%; Schrijversbuurt: 6,6%; Staatsliedenbuurt Oost: 10,4%; Het Laar: 0,0%.. Dit geeft een gemiddeld percentage over de percentages van de verschillende wijken van 8,47%.

¹⁵ Zie: https://dashboards.cbs.nl/v1/onderwijskansen_180543/ (geraadpleegd: november 2021), data onderwijsachterstand van 2017

¹⁶ Zie: <https://allecijfers.nl/wijk/korvel-tilburg/> en <https://allecijfers.nl/gemeente/tilburg/> en <https://allecijfers.nl/buurt/staatsliedenbuurt-oost-tilburg/> en <https://allecijfers.nl/schildersbuurt-noord-tilburg/> (geraadpleegd: januari 2021), data migratie van 2020.

¹⁷ Zie: <https://tilburg.incijfers.nl/dashboard/buurt--en-wijkdata-8> (geraadpleegd: januari 2021, data van Politie (2020).

gemiddeld per 1000 inwoners iets meer misdrijven gepleegd. In de wijk Korvel gaat het om 5 diefstallen per 1000 inwoners (vs. 3 in Tilburg), 5 vernielingen per 1000 inwoners (ook 5 in Tilburg) en 9 geweld en seksmisdrijven per 1000 inwoners (vs. 7 in Tilburg).¹⁸

De maatschappelijke effecten van het opgroeien in deze omstandigheden spelen vaak (maar niet altijd) in negatieve zin levenslang door. Basisschool De Zuidwester werkt samen met ouders en diverse partners in de wijk om de problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken.

Ouders beschrijven de wijk als een “ons kent ons” wijk waar veel gebeurt. Het is een wijk waar het opleidingsniveau lager ligt en waar de wijk “soms net een soap” is. Ze merken op dat er verschillende opvoednormen zijn in de wijk, zo worden de variëteit in bedtijden van kinderen en de mate waarin kinderen op zichzelf aangewezen zijn als voorbeelden genoemd.

2.2 Basisschool De Zuidwester

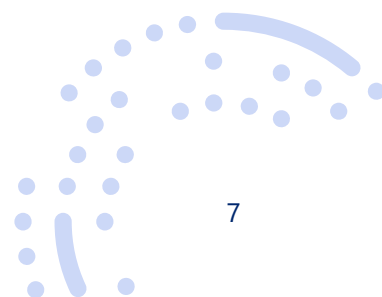
Het aantal leerlingen op basisschool De Zuidwester is de afgelopen schooljaren iets gedaald van 251 in het schooljaar 2015-2016 naar 226 leerlingen in 2020-2021.

Veel leerlingen op basisschool De Zuidwester krijgen iets mee van de problemen die spelen in de wijk, door de dagelijkse uitdagingen die de gezinnen hebben. De meeste leerlingen die naar basisschool De Zuidwester gaan komen uit de wijk (zo’n 80%; donkerpaars, bij het bolletje op de kaart in Figuur 2.1); zo’n 10% van de leerlingen woont in de aanliggende wijken (de Berkdijk, Fatima, Groenewoud, Goirke; blauw op de kaart) en zo’n 10% in andere wijken (lichtpaars op de kaart; het gaat hier om minder dan 5 leerlingen per wijk).¹⁹ Zo’n 83% van de kinderen komt uit een gezin met een relatief laag inkomen en zo’n 38% uit eenoudergezinnen.²⁰

¹⁸ Zie: <https://allecijfers.nl/wijk/korvel-tilburg/> en <https://allecijfers.nl/gemeente/tilburg/>

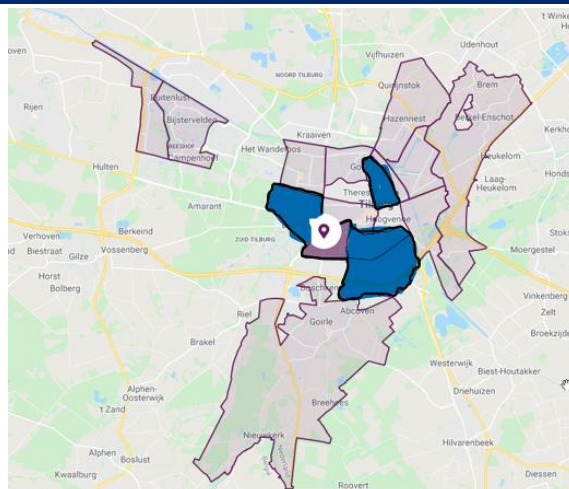
¹⁹ Via: <https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/tilburg/11612/basisschool-de-zuidwester/> gebaseerd op gegevens van DUO, schooljaar 2019-2020.

²⁰ rapportage Nationaal Cohort Onderzoek PO 2020 → gegevens van 2018/2019.

Figuur 2.1 Leerlingenpopulatie De Zuidwester

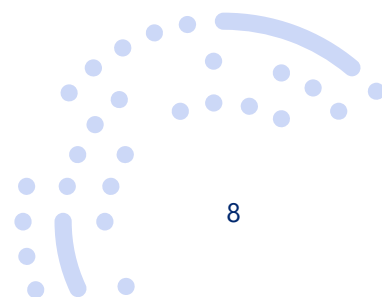

Noot: De meeste leerlingen die naar basisschool De Zuidwester gaan komen uit de wijk (zo'n 80%; donkerpaars op de kaart in Figuur 2.1); zo'n 10% van de leerlingen woont in de aanliggende wijken (de Berkdijk, Fatima, Groenewoud, Goirke; blauw op de kaart) en zo'n 10% in andere wijken (lichtpaars op de kaart, het gaat hier om minder dan 5 leerlingen per wijk)).

Uit de interviews blijkt dat op basisschool De Zuidwester regelmatig sprake van complexe problematiek was, zoals (een combinatie van) leven in armoede, huiselijk geweld, of een gedetineerde ouder. Voordat het Team op Maat gestart was kregen kinderen hier vaak niet de juiste hulp voor. De problemen waren veelvuldiger en complexer dan in menig andere klas. Er waren veel incidenten met leerlingen, er was sprake van onveiligheid in de school en er waren veel vragen over hoe lang het nog vol te houden was om op deze manier alles binnen de school draaiende te houden. Kinderen misten hierdoor belangrijke leer- en ontwikkelervaringen waardoor zij meer tijd nodig hebben om tot groei te komen. De problematiek in de klas is er nog steeds, maar dit wordt nu erkend en leerkrachten weten dat ze er niet meer alleen voor staan en kinderen de juiste hulp krijgen omdat er snel geschakeld wordt. Dat maakt het voor leerkrachten rustiger waardoor zij zich kunnen focussen op hun kerntaken.

De school komt sinds 2019/2020 steeds meer aan onderwijs geven toe. Er is een zorgstructuur neergezet die zijn vruchten afwerpt. Juist in de driehoek IB'er, SMW'er /CJ'er en gedragscoach.²¹ Met de nieuwe manier van werken kan de benodigde zorg of ondersteuning eerder worden ingezet.

²¹ IB = intern begeleider, SMW = schoolmaatschappelijk werk, CJ = complexe jeugdzaken.

3 Methode

We onderzochten in hoeverre de implementatie van het Team op Maat en All-in concept ervoor gezorgd hebben dat de knelpunten die in 2019 benoemd zijn opgelost zijn of als minder erg ervaren worden. In de breedste zin betekent dit dat we onderzochten of het Team op Maat en All-in concept voor meer rust in de klas hebben gezorgd en de ontzorging voor de leerkrachten.

Als eerste stap hebben we in kaart gebracht waar het Team op Maat allemaal aan gewerkt heeft in de periode 2019-2021. Vervolgens onderzochten we welke andere positieve ontwikkelingen en veranderingen er zijn ontstaan na de implementatie van het Team op Maat en het All-in concept. Wij onderzochten dit op twee manieren:

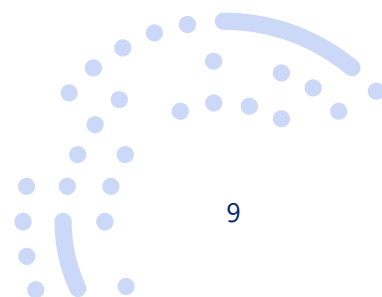
- **kwalitatief:** middels interviews onder de leden van het Team op Maat, leerkrachten van De Zuidwester en ouders;
- **kwantitatief:** middels beschikbare openbare data, data van De Zuidwester, en vragenlijstonderzoek onder ouders (een tevredenheidsmeting).

Er is op meerdere momenten data verzameld om de impact van het Team op Maat en het All-in-concept over de tijd te meten: **in de zomer van 2020 is er een nulmeting uitgevoerd** (interviews), in het voorjaar van 2021 is de oudertevredenheidsvragenlijst uitgezet, en in/net na de **zomer van 2021 is een tweede meting** uitgevoerd. De resultaten worden waar mogelijk over de tijd met elkaar vergeleken en geïntegreerd.

In juli 2020 hebben **3 interviews met teamleden van het Team op Maat** plaats gevonden. In de interviews werd de missie van het Team op Maat besproken, werd ingegaan op het All-in concept en werd gesproken over de signalering van problemen en informatie-uitwisseling tussen ouders en leerkrachten, maar ook met wijkpartners. De interviewleidraad is te vinden in Bijlage B.

Na de zomervakantie van 2021 heeft een nieuwe ronde van interviews plaats gevonden. **Er zijn 2 teamleden van het Team op Maat, 2 leerkrachten en 3 ouders²² geïnterviewd.** In de interviews met het Team op Maat werd ingegaan op welke veranderingen er zijn opgetreden na de Smart Start pilot, met focus op het afgelopen jaar. Er werd teruggeblikt op de ambities voor 2020-2021 en wat er uiteindelijk gerealiseerd is. Ook werd de impact van corona besproken en welke bredere opbrengsten er zijn gerealiseerd. In de interviews met ouders en leerkrachten werd ingegaan op de veranderingen sinds Smart Start, de ouderbetrokkenheid, de school in de wijk, de impact van corona, de opbrengsten, en de toekomst. De interviewleidraad is terug te vinden in Bijlage C.

²² De geïnterviewde ouders hebben kinderen die al langere tijd op De Zuidwester zitten en konden daardoor meepraten over eventuele veranderingen die zij over de afgelopen jaren hebben ervaren. Een kanttekening is dat de geïnterviewde ouders mogelijk beter inzicht hadden in de zaken die spelen op en om de school dan andere ouders (bijv. door betrokkenheid bij de MR). Een van de geïnterviewde ouder woont buiten de wijk en wist daardoor minder goed wat er binnen de wijk speelt. Om een zo divers mogelijk beeld te krijgen zijn deze ouders daarom ook steeds gevraagd naar het perspectief van andere ouders, bijv. de ouders van kinderen waar hun kinderen regelmatig mee afspreken.

De bevindingen uit de interviews zijn vervolgens **cijfermatig onderbouwd** om zo aanvullende inzichten te verkrijgen over de ontwikkeling van kinderen op basisschool De Zuidwester. Denk hierbij aan informatie over schoolprestaties (CITO-scores), aantal verwijzingen naar speciaal (basis)onderwijs (S(B)O) en kinderschermingsmaatregelen.

Tot slot is er een **oudertevredenheidsvragenlijst** uitgezet, waarin specifiek aandacht was voor de waardering van ouders over de doorgevoerde veranderingen sinds de Smart Start pilot, zie Bijlage D voor de volledige vragenlijst. De gehanteerde vragenlijst (WMK) is door De Zuidwester verstuurd via het ParnasSys volgsysteem naar 235 ouders; en is volledig ingevuld door 46 ouders en deels ingevuld door 40 ouders.²³ Waar mogelijk worden de reacties van de 86 ouders die de vragenlijst (deels) ingevuld hebben besproken.

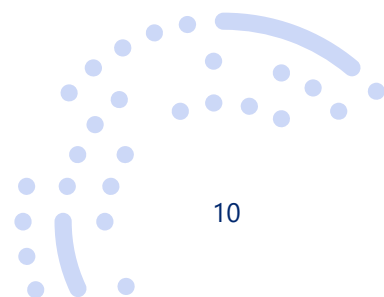
De laatste oudertevredenheidsmeting stamde uit 2017, vóór de Smart Start pilot. Thema's die terugkwamen in de vragenlijst van 2017 zijn: het onderwijsleerproces, planmatige ondersteuning, de schoolcultuur, de samenwerking met de ouders, organisatiemanagement en het imago van de school. In 2021 is er opnieuw een (andere versie van de) oudertevredenheidsvragenlijst afgenomen. Thema's die terugkwamen in de vragenlijst van 2021 zijn de verschillende beleidsterreinen van de school: kwaliteitszorg, aanbod, tijd, opvoedkundige taken, didactisch handelen, afstemming, actieve en zelfstandige rol van de leerlingen, schoolklimaat, zorg en begeleiding, opbrengsten, en integraal persoonsbeleid. De vragenlijst is volledig afgestemd op het toezichtkader van de Inspectie van het Onderwijs.

Daarnaast zijn door Centerdata vragen toegevoegd in relatie tot de Smart Start pilot. Er werd gemeten of ouders de doorgevoerde verbeteringen positief waarden, dus of er veranderingen opgetreden zijn tussen 2017 en 2021:

1. Vragen over **betrokkenheid** ("Ik voel me betrokken bij de school", "Ik heb vertrouwen in de school", "De school heeft het beste voor met mijn kind").
2. Een vraag over of ouders zelf **een drempel ervaren** om bij problemen aan de bel te trekken. Dus de vraag andersom gesteld: hoe goed informeert de ouder de school? ("Ik stap makkelijk op een leerkracht af om iets te bespreken over mijn kind").
3. Aan ouders waarvan hun kinderen vóór de Smart Start pilot al op basisschool De Zuidwester zaten is gevraagd hoe zij gekeken naar de afgelopen drie jaar vinden dat **de school verbeterd is** ("De school is beter geworden in hoe zij ouders informeert over de ontwikkeling van hun kind", "Ben ik mij als ouder meer welkom gaan voelen op de school", "Is de sfeer op school prettiger geworden").

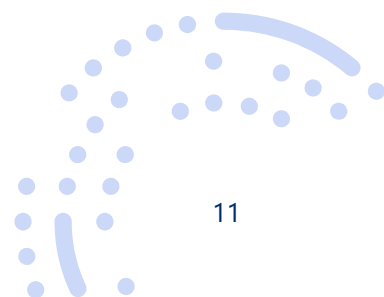
Deze vragen werden gemeten op een 4-puntsschaal ("onvoldoende" – "uitstekend"). Ook kon men aangeven dat men het niet wist/de vraag niet van toepassing was. Tot slot werd een open vraag gesteld waarbij ouders zelf aan konden geven waar ze nog wensen met betrekking tot

²³ De gehanteerde vragenlijst is afkomstig van het kwaliteitszorgsysteem WMK (Werken Met Kwaliteit), een coproductie van: Bos Onderwijs Consultancy te Ede (Cees Bos, auteur); Koninklijke Van Gorcum te Assen (uitgever); Kwest Online te Zuidwolde (automatiseerder).

ouderbetrokkenheid over hebben ("Welke wensen, ideeën of suggesties hebt u om als ouder meer betrokken te worden bij wat er op school gebeurt?").

4 Opbrengsten

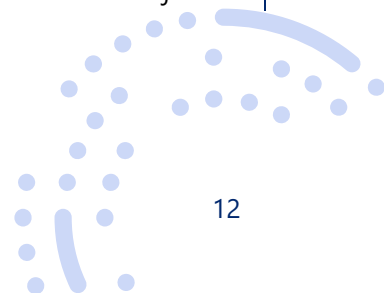
In dit hoofdstuk bespreken we de opbrengsten en veranderingen sinds de start van de Smart Start pilot. We spreken steeds over de situatie vóór de start van de Smart Start pilot en na de start van de Smart Start pilot. Het is daarbij belangrijk om in het achterhoofd te houden dat veranderingen niet enkel toe te schrijven zijn aan Smart Start. We bespreken de opbrengsten in het algemeen, van het Team op Maat, het All-in-Concept en andere opbrengsten sinds de Smart Start pilot is gestart.

4.1 Algemene opbrengsten na de Smart Start pilot

In deze paragraaf beschrijven we de opbrengsten van de Smart Start pilot die uit de interviews in 2020 en 2021 naar voren zijn gekomen, zie Box 4.1 (en Bijlage F voor de communicatie-uitingen omtrent de Smart Start pilot De Zuidwester). Waar mogelijk onderbouwen we dit cijfermatig. Denk daarbij o.a. aan cijfermatige inzichten met betrekking tot schoolprestaties en kindbeschermingsmaatregelen. Kortom, inzichten waaruit we (deels) iets af kunnen leiden over de ontwikkelingskansen van kinderen.

Box 4.1 *Opbrengsten smart Start*

- Leerkrachten ervaren dat er meer rust is in de school en komen beter toe aan onderwijs geven.
- Ouders zijn positiever en ervaren een lagere drempel in het stellen van vragen en delen van zorgen. Zij erkennen dat de school is gegroeid in het beter luisteren naar signalen van ouders en kinderen, zij waarderen de open en eerlijke communicatie. (zie ook 4.3).
- Door de samensmelting van jeugdhulpverlening en onderwijs zijn het geen losse werelden meer en kan er sneller gehandeld worden.
- Geen officiële klachten van ouders.
- Een half jaar na de start van de Smart Start pilot scoort De Zuidwester op alle onderwijs-gerelateerde aspecten voldoende, waar er in de periode daarvoor verschillende aandachtspunten waren.
- Er heerst rust in de school en de focus op het leren is weer terug. Waar er voorheen veelvuldig gebruik gemaakt werd van de time-out kamer worden de problemen nu zoveel mogelijk in de klas opgelost (zie ook pag. 14).
- Kinderen komen sneller op de juiste plek terecht: kinderen krijgen de juiste hulpverlening en verwijzingen, bijv. speciaal onderwijs of 1 op 1 begeleiding. De rust op school is hierdoor beter gewaarborgd.
- De informatie-uitwisseling is verbeterd (zie ook Box 4.4).
- Smart Start werkt als een olievlek voor allerlei andere initiatieven. Zo zijn er allerlei spin-offs ontstaan, zoals:
  1. Werkbezoek van Johnny de Mol, chef preventie bij Het Vergeten Kind. Samen is de verbinding gezocht om te doen en bespreken wat het beste is voor elk kind.
  2. Samenwerking met projectcoördinator K!ndt. K!ndt is er op gericht om elk kind een goede start en toekomst te geven.
  3. Start/uitbreiding Dichtbij Team: team met organisaties die werken met kinderen in de wijk van de Zuidwester.

4. Inzet op traumasensitief onderwijs bij De Zuidwester. Er zijn veel kinderen met trauma's en leerkrachten zijn bewuster bezig met het begrijpen van het gedrag en de onderliggende oorzaken.
5. Deelname aan een Europese studie naar interprofessionele samenwerking, i.s.m. onderzoekers hogeschool KPC.²⁴
6. Smart start en het Team op Maat zijn onder aandacht gebracht in de Xpect primair glossy ter inspiratie voor andere scholen en via een podcast.
7. De Zuidwester wordt door andere scholen gecontacteerd over de succesvolle aanpak van het Team op Maat en het All-in-concept. Deze concepten worden nu ook op andere scholen in Tilburg geïmplementeerd en de Zuidwester dient hierbij als voorbeeld.

Tot slot is het belangrijk om te benoemen dat gedragsverandering tijd kost en hier ook geduld voor nodig is. Sommige dingen zijn niet van de ene op de andere dag te realiseren, maar er is wel al een verandering te merken.

De genoemde opbrengsten zijn ook terug te zien in cijfers.

Officiële klachten

In schooljaar 2020-2021 en schooljaar 2019-2020 zijn er geen officiële klachten van ouders geweest. Vóór de Smart Start Pilot waren er wel officiële klachten van ouders aan het adres van basisschool De Zuidwester.

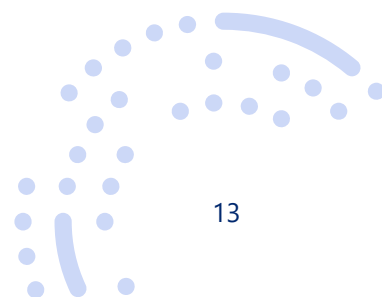
Predicaat

Basisschool De Zuidwester heeft in 2008 het predicaat zwakke school gekregen. 1 jaar later had De Zuidwester niet meer het predicaat zwakke school en was de kwaliteit van het onderwijs op veel aspecten weer op orde.²⁵ Wel werd door de onderwijsinspectie gevraagd om verdere verbetering op zorg en begeleiding. Na 2009 zijn flinke verbeteringen waargenomen. Uit de vierjaarlijkse evaluatie van de school in 2013 bleek dat de school nog onvoldoende scoorde op de leerresultaten tijdens de basisschoolperiode, en of de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen. De inspectie achtte het nodig, dat er op korte termijn meer leerwinst werd behaald bij de leerlingen. Ook achtte de inspectie het belangrijk dat de leraren zich verder ontwikkelden op het gebied van de preventieve zorg en begeleiding en de kwaliteit van de analyse; en het diagnostisch onderwijzen.

Een half jaar na de Smart Start pilot scoort De Zuidwester op alle aspecten rondom het onderwijsproces (aanbod, zicht op ontwikkeling, didactisch handelen, (extra) ondersteuning) en

²⁴ Zie ook: Pauw, I., & Jongstra, W. (2021). Een leraar met een eigen kleur. Ontwikkeling van professionele identiteit. (met name hoofdstuk 6).

²⁵ Inspectie van het Onderwijs (2013). Rapport van bevindingen vierjaarlijks onderzoek. Zie: <https://toezichtresultaten.onderwijsinspectie.nl/detail?id=912695&pseudocode=17MQ%257CC1&page=1>

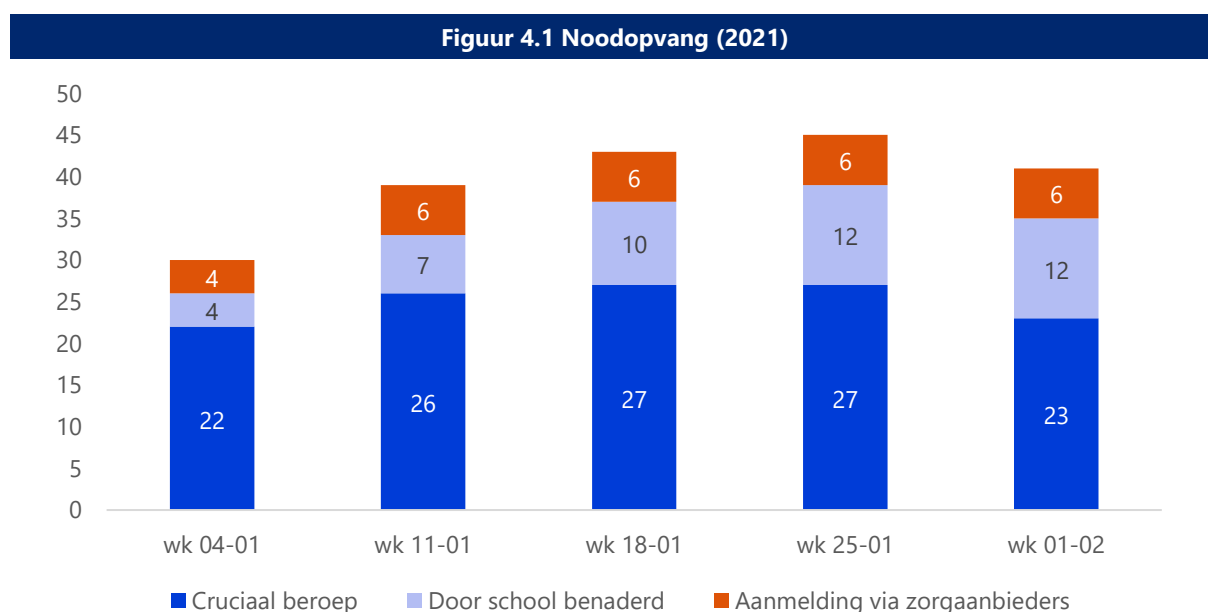

kwaliteitszorg en ambitie (kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur) voldoende.²⁶ De problematiek in de klas is er nog steeds, maar dit wordt nu erkend en leerkrachten weten dat ze er niet meer alleen voor staan en kinderen de juiste hulp krijgen omdat er snel geschakeld wordt. Dat maakt het voor leerkrachten rustiger.

Gebruik time-out kamer²⁷

Er is geen informatie bekend van het aantal time-outs in de periode vóór de Smart Start pilot. Pas vanaf schooljaar 2020-2021 is het gebruik van de time-out kamer schoolbreed bijgehouden. Het systematisch rapporteren is ook een van de Smart Start opbrengsten.

Uit de verhalen van het Team op Maat blijkt dat vóór de Smart Start pilot intensief gebruik maakt werd van de time-out kamer.²⁸ Na de Smart Start pilot is dit flink afgenomen. Voor het schooljaar 2020-2021 is bekend dat van week 35 t/m week 50 er schoolbreed in totaal 38 time-outs geregistreerd zijn.²⁹ In de periode daarna was de school in lockdown (week 51 t/m week 5) in verband met de geldende corona-maatregelen. In deze periode is wel informatie beschikbaar over het gebruik van de noodopvang (zie figuur 4.1). In de eerste week was het percentage leerlingen dat gebruik maakt van de noodopvang en door de school zelf benaderd is of aangemeld via zorgaanbieders, toegangsmedewerkers, en Veilig Thuis nog 27%. In de weken erna loopt dit op naar 44%, waarschijnlijk doordat er meer gezocht is naar persoonlijk contact met ouders en leerlingen en er beter werd gesignaleerd.

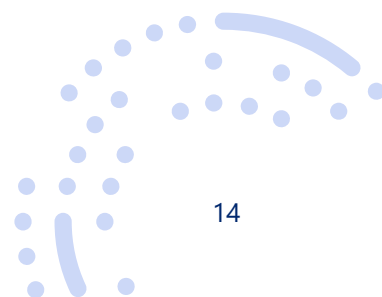

²⁶ Inspectie van het Onderwijs (2019). Onderzoek bestuur en scholen: vierjaarlijks onderzoek. Zie: <https://toezichtresultaten.onderwijsinspectie.nl/detail?id=912695&pseudocode=17MQ%257CC1>

²⁷ Cijfers m.b.t. time-out kamer, noodopvang, thuiszitters, verwijzingen, eindtoetsscores en uitstroom zijn aangeleverd door basisschool De Zuidwester.

²⁸ Een deel van het Team op Maat werkte voor de Smart Start pilot ook al op De Zuidwester.

²⁹ Dat is in 15 weken tijd gemiddeld 2,4 keer per week. Uit de verhalen van het Team op Maat lag het gebruik van de Time-out kamer voor de start van de Smart Start pilot veel hoger en werd er meerdere malen per dag gebruik gemaakt van de Time-out kamer.

De time-out kamer wordt nu niet meer gebruikt. De insteek is nu om de kinderen zoveel mogelijk in de groep te begeleiden naar gewenst gedrag. Dit gaat uit van de visie op het traumasensitief werken.

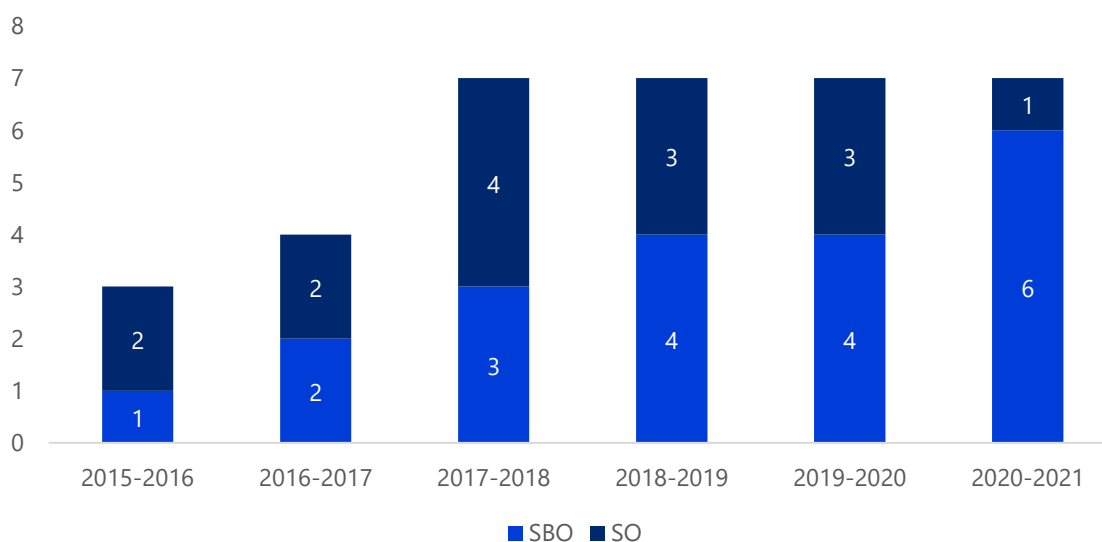
Thuiszitters

Het aantal thuiszitters is niet bekend van vóór de Smart Start pilot. In het schooljaar 2020-2021 ging het in totaal om 1 leerling (groep 1 t/m 4). In het schooljaar 2019-2020 ging het in totaal om 2 leerlingen in de onderbouw (in december 2020 verhuisd naar buitenland, en in de periode september-december thuis gehouden).

Uitstroom naar SBO en SO

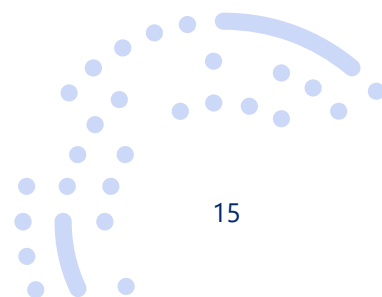
Leerlingen komen in aanmerking voor Speciaal Basisonderwijs (SBO) of Speciaal Onderwijs (SO), wanneer de school niet kan voldoen aan de (onderwijs)behoeften van een leerling en handelingsverlegen is. Denk bijvoorbeeld aan een ernstige leerachterstand of ontwikkelingsachterstand, een laag IQ, een zeer geringe (sociale) redzaamheid, structureel schoolverzuim, ernstige problemen in het gedrag, en ernstige motorische problematiek. Figuur 4.2 laat de uitstroom zien naar SBO en SO. Er worden de laatste jaren meer leerlingen doorverwezen naar SBO en SO. Door betere en/of vroegere signalering op De Zuidwester krijgen deze kinderen dus eerder de extra ondersteuning die zij nodig hebben. Anderzijds kan het ook zo zijn dat het de school minder goed gelukt is om zelf aan de onderwijsbehoefte te voldoen, ondanks de betere ondersteuning van Team op Maat.

Figuur 4.2 Uitstroom naar SBO en SO, 2016-2020

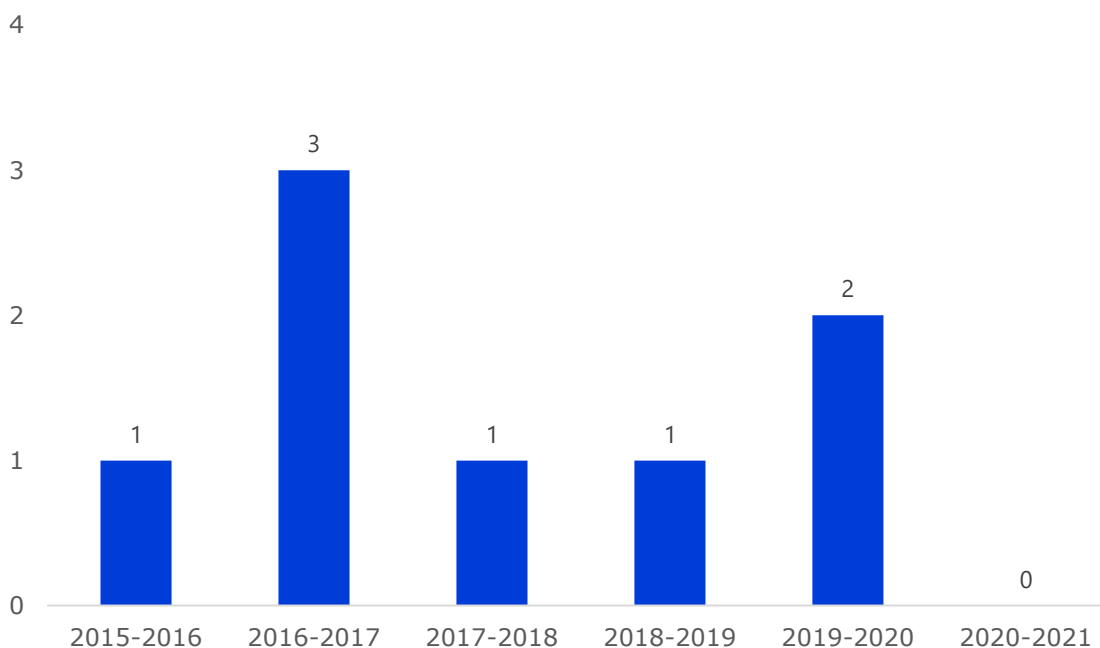
Schorsingen/verwijderingen

Figuur 4.3 laat het aantal schorsingen/verwijderingen over de afgelopen jaren zien. Er komt weinig schooluitval voor op De Zuidwester, dat komt ook omdat de school er veel aan doet om uitval te voorkomen. De school is flexibel en denkt goed mee met wat het kind nodig heeft. Het is voor de school vanzelfsprekend dat een kind niet thuis zit.

Figuur 4.3 Aantal schorsingen/verwijderingen 2016-2020

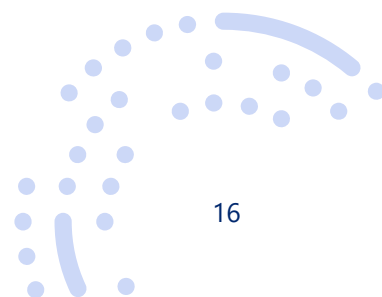
Veilig Thuis

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld, kindermishandeling, en ouderenmishandeling. Het aantal Veilig Thuis meldingen bij De Zuidwester leerlingen is niet bekend van vóór de Smart Start pilot. In het schooljaar 2020-2021 ging het in totaal om 1 melding in de bovenbouw. In het schooljaar 2019-2020 ging het in totaal om 1 melding in de onderbouw en 3 in de bovenbouw.

Tot slot kijken we ook naar de ontwikkelingen van het kind, door naar de eindtoetsscores en uitstroom te kijken.

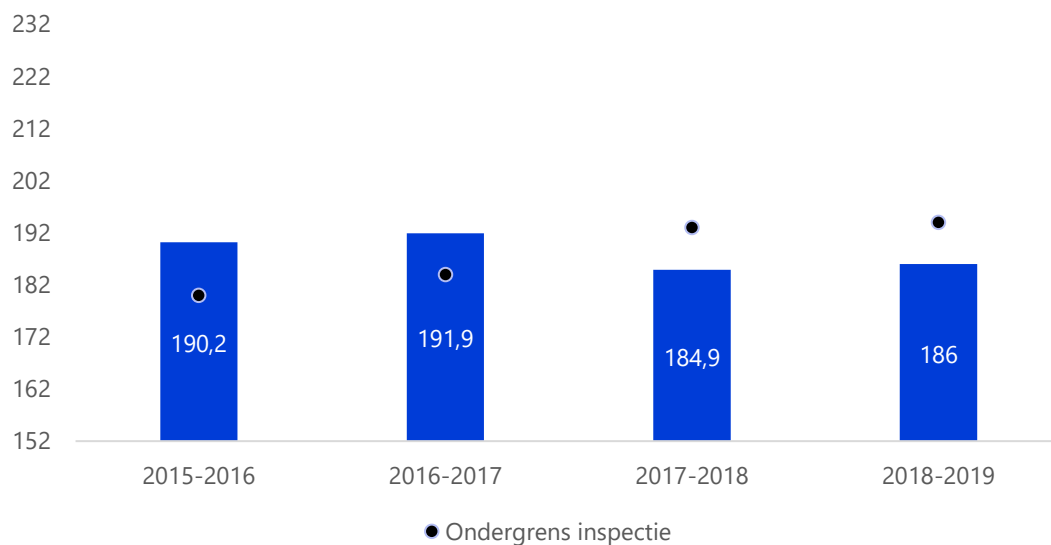
Eindtoetscore en uitstroom

Figuur 4.4 toont de eindtoetsscores van groep 8 per schooljaar. De eindtoetsscores zeggen iets over de cognitieve capaciteiten van een kind. Het geeft daarmee ook inzicht in de meerwaarde van een school. In 2019-2020 is er geen eindtoets geweest (landelijk, i.v.m. covid-19). De grafiek laat zien dat de eindtoetsscores in 2017-2018 en 2018-2019 (vóór de Smart Start pilot) onder de ondergrens van de inspectie lagen. Het is belangrijk hierbij op te merken dat de beginsituatie en dus de ontwikkeling van een leerling niet valt af te leiden uit de eindtoetscore; de eindtoetscore zegt niet alles. In 2020-2021 is de school overgestapt van Route 8 naar Cito. De cito eindtoetscore was 528,1, dat is 6,9 onder het landelijk gemiddelde van 535.

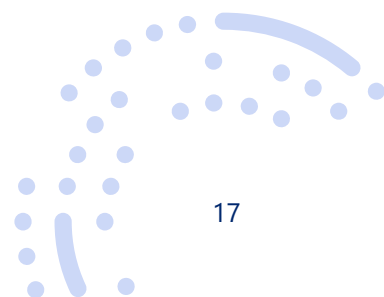
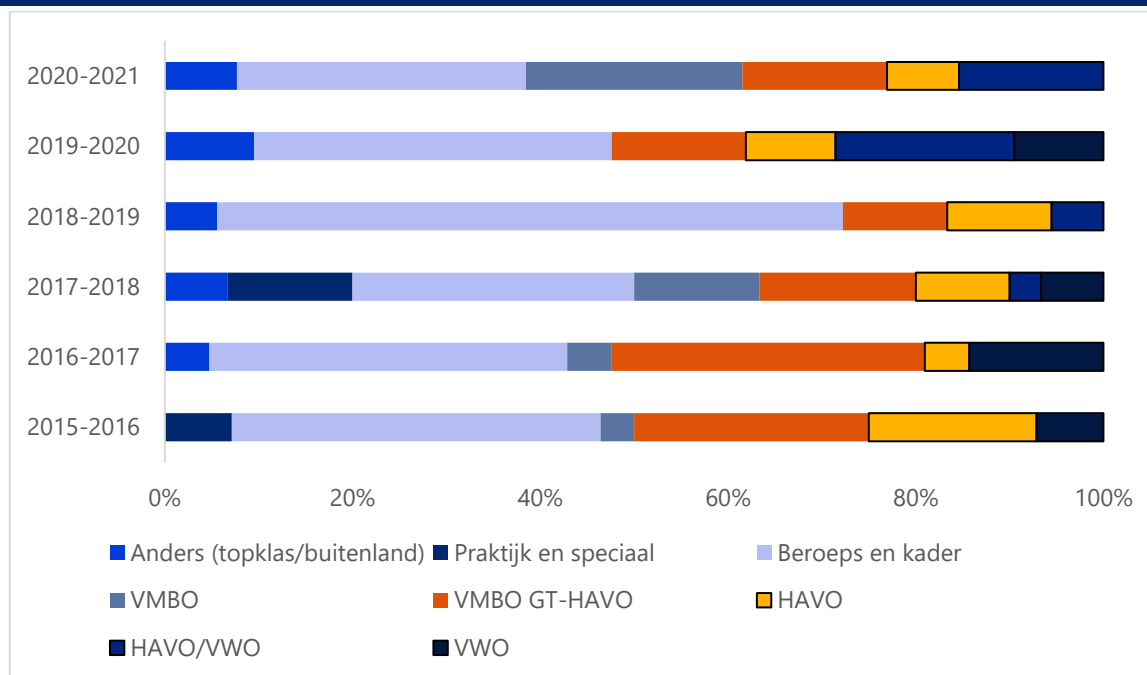
Figuur 4.4 Eindtoetsscores groep 8 per schooljaar

Noot. In 2019-2020 heeft (landelijk) geen eindtoets plaats gevonden in verband met covid-19.

Er is ook informatie bekend over de uitstroom naar de middelbare school. De uitstroom is vergeleken met de jaren ervoor en te zien in figuur 4.5. Het valt op dat er in het schooljaar 2019-2020 (na de Smart Start pilot) relatief meer kinderen zijn uitgestroomd naar VMBO-GT-HAVO, HAVO, HAVO-VWO of VWO en minder naar VMBO kader (lichtblauwe balk). In het schooljaar 2020-2021 zijn er relatief weer iets meer kinderen uitgestroomd naar VMBO, dit kan te maken hebben met de leersituatie tijdens de corona-periode.

Figuur 4.5 Uitstroom naar de middelbare school per schooljaar

Zittenblijvers

Het aantal zittenblijvers is sterk gedaald ten opzichte van eerdere jaren. In 2019-2020 was het percentage zittenblijvers 6,7% terwijl dit in 2016-2017 nog 30% was. In het schooljaar 2020-2021 waren er 7 zittenblijvers: 3 kleuterverlengers, leerjaar 4: 1, leerjaar 6;1, leerjaar 7; 2.

Andere opbrengsten (o.b.v. interviews)

De leerkrachten werken met veel inzet en zorg om kinderen een gelukkige onbezorgde tijd op school te geven. Er is veel kameraadschap binnen het team en iedereen staat klaar om elkaar te helpen. Ouders waarderen het team van leerkrachten en hun inzet. Zij zien dat de leerkrachten ergens voor staan, hart voor de kinderen hebben en niet over zich heen laten lopen. Ouders geven aan dat de kinderen met plezier naar school gaan. Zij waarderen de laagdrempeligheid van de school, bijvoorbeeld het feit dat men altijd in gesprek kan gaan met de directeur. Er zijn duidelijke algemeen geldende gedragsregels ("de kapstokregels") die voor iedereen gelden, wat gelijkwaardigheid creëert. Er wordt open en eerlijk gecommuniceerd, ook over dingen die in een bepaalde klas spelen. Hier wordt iedereen over geïnformeerd (bijv. dat er een klas dicht gaat in coronatijd). Ouders hebben het idee dat hun mening op prijs gesteld wordt en dat ze serieus genomen worden. Ouders waarderen het dat er een veilige omgeving gecreëerd wordt en dat de kwaliteiten van ieder kind benut worden.

4.2 Veranderingen na de Smart Start pilot

In deze paragraaf schetsen we de veranderingen die leerkrachten en ouders benoemen (in de interviews) tussen de situatie van nu en vóór de start van de Smart Start pilot.

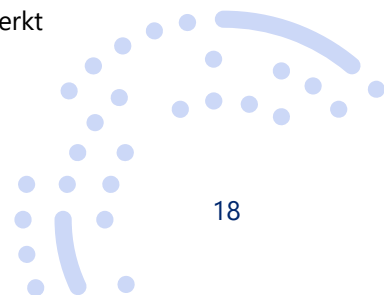
Meer rust in de school

Leerkrachten geven aan dat de sfeer voor de Smart Start pilot grimmig was, er werden bijvoorbeeld stoelen gegooid door leerlingen naar leerkrachten en doodswensen geuit. **De sfeer is nu relaxter.** Ouders vinden ook dat het op school veel onrustiger was in de periode voor de Smart Start pilot. Zo gaven zij aan dat zij eerder van meerdere ouders gehoord hadden dat zij hun kind het liefst van school hadden gehaald omdat ze merkten dat hun kind last had van de onrust op school. Ook gaven ze aan dat de directeursverschuivingen in het verleden voor veel onrust gezorgd hebben. Zij vinden de huidige directeur goed bij de school passen omdat de directeur drempels wegneemt en een open houding heeft gecreëerd waarin het oké is om te praten over problemen.

“ Nu is er continuïteit, dat geeft rust en vertrouwen. (Ouder)

“ De heftige momenten waren [voor de Smart Start pilot] voor mij toen ik als leerkracht niet veilig was in de school en naar huis moest. (Leerkracht)

Dat er nu meer rust is komt volgens de leerkrachten door een combinatie van factoren. Allereerst heeft de Smart Start pilot voor veel inzichten gezorgd. Leerkrachten hebben **door de Smart Start pilot betere handvaten gekregen om vroegtijdig problemen te signaleren** en kinderen een veilige basis te bieden. Ook voelen zij zich gehoord en gesteund, krijgen zij tips, en wordt er **sneller geschakeld** met het Team op Maat en adequaat gereageerd. Voor leerkrachten is het nu duidelijker welke zorgpaden er zijn voor de kinderen. De ondersteuning vanuit het Team op Maat werkt hierin goed. Sommige ouders merken ook op dat de school actief bezig is om

kinderen (preventief) te helpen. Het is voor deze ouders duidelijk wat de school te bieden heeft aan activiteiten, netwerk en hulp. Er is meer aandacht voor het kind als individu en er wordt goed gekeken naar wat een kind nodig heeft, ook buiten de leerstof om. Vroeger werd er erg gefocust op de kinderen met negatief gedrag, maar dat ging dan ten koste van de andere leerlingen die daardoor weinig aandacht kregen. Voorheen werd er bijvoorbeeld wel eens gezegd: "ach de schoolresultaten zijn toch goed, dus er is geen probleem". Het voelde dan voor ouders alsof ze niet serieus genomen werden. Dat droeg bij aan het gevoel van ouders dat hun kind niet op de juiste plek zit en het kind beter van school gehaald kon worden. Tot slot zijn de leerkrachten meer gaan overleggen en hebben **als team nu een duidelijkere koers**.

6 *In de school is er rust: het team heeft een duidelijke koers. Smart Start heeft daarin geholpen. (Leerkracht)*

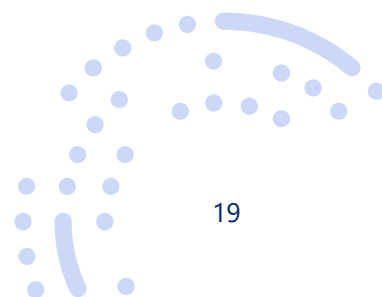
De balans tussen het geven van onderwijs en zorg voor het kind is weer terug, waar voorheen de focus juist te weinig op het lesgeven lag. Leerkrachten weten dat er dingen spelen in de wijk en begrijpen daardoor beter waar bepaald gedrag bij de kinderen vandaan komt. De hulp komt bij De Zuidwester naar het kind toe en is daarmee **laagdrempelig**. Problemen worden daardoor ook beter bespreekbaar met ouders. Ouders erkennen dat de school is gegroeid in het **beter luisteren naar signalen van ouders en kinderen**. Ook staan ouders zelf meer open voor contact met leerkrachten. Vroeger bracht men het kind naar school en kwam men alleen verhaal halen bij problemen. Overigens geldt dat nu nog steeds voor een deel van de ouders. Sommige ouders geven daarnaast aan dat de lijntjes met leerkrachten korter zijn geworden, dat leerkrachten goed informeren, en dat ouders steeds beter weten dat ze contact op kunnen nemen met de leerkrachten als er dingen spelen. Dat schept rust en geeft vertrouwen. Zij denken dat de kinderen ook merken dat er beter naar ze geluisterd wordt.

6 *Wanneer je iets aangeeft dan wordt er veel meer mee gedaan dan vroeger. De school is gegroeid in het opvangen van geluiden van de ouders en het luisteren naar ouders. (Ouder)*

Tot slot geven ouders aan dat er meer grip is op onrust omdat **leerkrachten sterker in hun schoenen staan** en sneller hulp inschakelen wanneer dat nodig blijkt. Zij merken ook op dat er **minder vaak politie** langs komt bij de school en als dat incidenteel het geval is de directeur dit in goede banen leidt. Zij hebben het idee dat het geklaag van ouders aan het schoolplein nu over minder ernstige dingen gaat dan voor de Smart Start pilot. Een van de geïnterviewde ouders geeft aan weinig veranderingen te merken sinds de Smart Start pilot. In het algemeen is deze ouder altijd al erg tevreden geweest over de school en heeft zelf geen problematische situaties ervaren.

Aandachtspunten

Er zijn wel enkele **aandachtspunten** te noemen. Zo weten niet *alle* ouders van de mogelijkheden die de school te bieden heeft om kinderen te helpen bij problemen. Ook schrikt het voor ouders nog steeds wel een beetje af als er iemand is die met je kind mee gaat kijken, ook al zijn de bedoelingen goed.

4.3 Opbrengsten Team op Maat

In de eerste ronde van interviews in 2020 is met medewerkers van het Team op Maat besproken welke veranderingen er opgetreden zijn na de Smart Start pilot, welke ambities er zijn voor het jaar 2020-2021 en welke opbrengsten het Team op Maat tot dan toe opgeleverd heeft. Vervolgens is in 2021 een tweede ronde interviews met het Team op Maat gehouden om terug te kijken op wat het team bereikt heeft. Om niet alleen de visie van het Team op Maat – die volop met de veranderprocessen bezig zijn – inzichtelijk te krijgen, zijn er ook met ouders en leerkrachten gesprekken geweest waar op de veranderingen van de afgelopen jaren is ingegaan.

Achtergrond Team op Maat

Het team heeft als **missie om zo snel mogelijk een probleem te traceren en te duiden**: wat is er aan de hand en welke hulp is nodig? Het Team op Maat probeert te voorkomen dat problemen groter worden. Het Team op Maat is in 2021 verder uitgebreid en het blijkt dat ook relatief nieuwe teamleden zich de ambities van het Team op Maat snel eigen maken. Ten opzichte van 2020 is het in 2021 voor anderen (leerkrachten, leerlingen, ouders) duidelijker geworden wie de vaste krachten van het Team op Maat zijn. Medewerkers van het Team op Maat geven aan dat, vergeleken met de situatie vóór de start van de Smart Start pilot, men elkaar beter weet te vinden bij het oplossen van problemen en dat er veel meer afstemming onderling plaatsvindt. Hierdoor is men er eerder bij als er problemen ontstaan. Medewerkers van het Team op Maat (o.a. vertegenwoordigers op school, medewerker complexe jeugdzaken, gedragscoach) bespreken eens in de drie weken casussen.³⁰

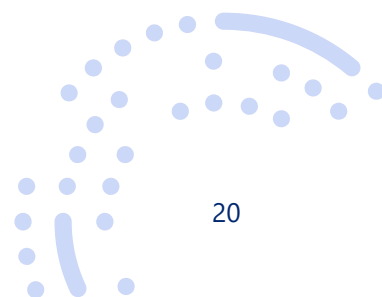
“We wilden af van die situatie waarin de school voortdurend brandjes aan het blussen was. Al snel realiseerden we ons dat een gespecialiseerd team uitkomst zou kunnen bieden; met teamleden die het speelveld kennen, snel schakelen met ouders en andere professionals en die meteen dóór kunnen pakken. Vanuit de gemeente kregen we de ruimte om zo’n team op te zetten. ‘Kijk maar wat nodig is om ervoor te zorgen dat het voor de kinderen, en ook voor de leerkrachten rustig wordt’, was de opdracht.” (Team op Maat)

Contact Team op Maat met ouders en leerkrachten

Ouders en leerkrachten weten steeds beter de weg naar de gedragscoach te vinden. Zowel de gedragscoach alsmede de medewerker CJ genieten van een **toenemend vertrouwen** bij ouders en leerkrachten. De leerkrachten merken dat ouders achter de school staan doordat ze hun kinderen uitleggen dat ze moeten luisteren en respect moeten hebben voor de leerkrachten.

Het Team op Maat heeft in 2019-2020 gewerkt aan het verkleinen van hun afstand tot de leerkrachten, bijvoorbeeld door ook in de wandelgangen vaker contact te leggen. Ook in coronatijd hebben leden van het Team op Maat online contact gehad met leerkrachten. Ten opzichte van 2020 blijkt dat het team in 2021 **veel zichtbaarder** geworden is. Het Team op Maat heeft op alle vlakken een plekje veroverd en is nu ook beter bekend bij de bovenbouw (wat in 2020 nog niet zozeer het geval was), mede doordat er een IB’er voor de bovenbouw bij is gekomen. Het is voor leerkrachten duidelijker

³⁰ Zie ook: <https://programmasmartstart.nl/team-op-maat-snel-schakelen-bij-problemen/>

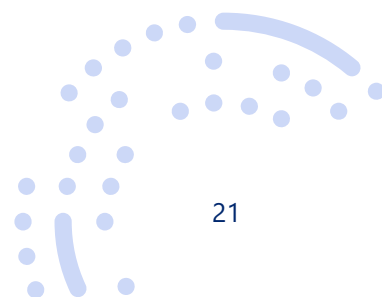
geworden wie ze wanneer moeten bevragen en dat er snel verschillende partners bij elkaar aan tafel gebracht kunnen worden voor een bepaalde casus. De IB'er houdt de regie en het overzicht. Leerkrachten stemmen dus altijd eerst af met de IB'er en de IB'er zet de hulpvraag verder uit. Er lijkt daarnaast nu geen scheiding meer te zijn tussen onder- en bovenbouw. Zo zijn er leerteams die ook op pedagogisch vlak dingen bespreken en die verticaal werken met leerkrachten uit onder- en bovenbouw.

“ *De school is er actief mee bezig om kinderen te helpen. Eerst zou je naar de huisarts gaan voor een bepaald probleem, nu weet je dat er een intern netwerk is binnen de school waar een probleem in opgelost kan worden. (Ouder)*

Het Team op Maat werkt voor de ouders prettig omdat er nu ook externen mee kijken en er meerdere perspectieven naar de ouders aangedragen kunnen worden. Dit kan echter soms ook overweldigend zijn. De diversiteit van het team zorgt ervoor dat er sneller een plan van aanpak gemaakt kan worden waar de ouders in betrokken worden. De driehoek ouder – kind – school fungeert goed. Er is veel wederzijds contact tussen ouders en school. Eerder kwamen problemen vaak pas naar boven in groep 4/5/6, terwijl ze in groep 1 misschien al duidelijk waren. Er werd dan dus gewacht tot het te laat is. Een van de ambities van het Team op Maat was daarom om **voortijdig beter te helpen**, nog voordat iets escaleert in de bovenbouw. De wens is dat kinderen tijdens de kleuterperiode al op de goede plek zitten. Als blijkt dat dat niet het geval is dan zou het goed zijn om al binnen 2 jaar door te verwijzen naar een passende onderwijsplek. Het idee is om voor alle kinderen vanaf het moment dat ze op de kleuterschool instromen te bekijken wat ze nodig hebben voor gezonde en veilige ontwikkeling en of ze eventueel extra hulp en in welke vorm nodig hebben om het groter worden van problemen te voorkomen. De school heeft daarom eind 2020 een orthopedagoog in dienst genomen. De orthopedagoog is er om te observeren of kinderen op de juiste plek zitten (vroegsignalering) en als ondersteuning bij gesprekken vanuit de zorgondersteuningsbehoefte.

“ *Het is heel belangrijk om de samensmelting jeugdhulpverlening en onderwijs te hebben. Dit hoor je ook terug van bijvoorbeeld Sterk Huis, zij hebben hier als organisatie ook baat bij. (Team op Maat)*

Ook worden er initiatieven genomen om de communicatie rondom de overgang van de kinderen van de kinderopvang naar de basisschool beter te laten verlopen. De school is inmiddels begonnen om in de onderbouw **kleine dingen bespreekbaar te maken**. Dit om te voorkomen dat een probleem veel groter wordt en er dan veel weerstand komt vanuit ouders voor wie dit een lastige boodschap kan zijn. Nu worden kleinere dingen ook alvast aan ouders aangegeven (bijv. opvallend gedrag in de klas), zodat het niet uit de lucht komt vallen als een probleem groter wordt. Het blijft daarbij belangrijk om ouders voorzichtig te benaderen, anders is iets als snel confronterend en dan schieten ouders in de weerstand. Zorg in een formele zorgstructuur kent vaak lange wachttijden en dat zorgt voor een hoge drempel. Nu is alle hulp binnen de school aanwezig en daarmee laagdrempeliger. Voor kinderen wordt het ook steeds normaler dat deze hulp er is, de professionals zijn bekende gezichten geworden. Waar schoolmaatschappelijk werk vroeger een taboe was is het nu veel normaler.

6 *Het wordt goed uitgelegd wat de observatie was en welke zorgen ze hebben. Dan gaan ze checken of de zorg terecht is. Dit in plaats van te wachten tot het fout gaat. (Ouder)*

Aandachtspunten

Een aandachtspunt blijft de lange termijn borging en deels een bekostingsvraagstuk van het Team op Maat. De leden van het Team op Maat zijn al lang onderdeel van het team en kennen de cultuur van de school. Een risico kan zijn dat als er nu een belangrijke persoon uit het Team op Maat wegvalt, er te veel belangrijke kennis wegvalt. Het lijkt dus belangrijk om wat er nu opgezet is goed te borgen, zodat dit niet persoonsafhankelijk is. Het kost namelijk veel tijd om iemand vanaf het begin mee te nemen en goed in te werken. Hiervoor kan het handig zijn om functies en rollen goed vast te leggen en uit te werken; en functieprofielen (wie is een geschikte persoon voor een bepaalde functie) op te stellen.

Ook ervaart het Team op Maat dat er soms tijdig gesignaleerd wordt, maar dat er dan niets met deze signalen gedaan wordt. Dat komt enerzijds doordat het bij ouders soms een langere aanloop nodig heeft voordat zij hulp voor hun kind accepteren. Door ouders sneller te betrekken wordt de aanlooptijd hopelijk kleiner. Anderzijds kan het komen doordat er lange wachttijden zijn voor de benodigde zorg. Er wordt geprobeerd om zoveel mogelijk hulp binnen de school te geven om zo lange wachttijden te voorkomen. Ook kan het zo zijn dat ouders niet goed weten dat en hoe ze hulp kunnen vragen, niet alle ouders lezen bijvoorbeeld de nieuwsbrief en niet alle ouders durven op leerkrachten of het Team op Maat af te stappen als het thuis even wat minder goed gaat.

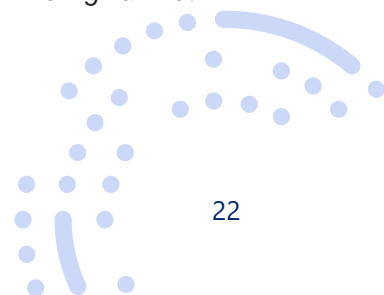
4.4 Opbrengsten All-in concept

Achtergrond All-in concept

Vóór de Smart Start pilot werd er niet doorgepakt bij problematiek van kinderen en was er daardoor veel frustratie in het team van leerkrachten. Zo moest er regelmatig achter van alles aangebeld worden en er was weinig tot geen terugkoppeling vanuit verschillende wijkpartners. In de design thinking sessies van de Smart Start pilot zijn verschillende wijkpartners bij elkaar gebracht, zoals politie, woningbouw en Kinderstad (maatschappelijke kinderopvanglocatie in Tilburg). Als wijk is er gekeken naar waar men tegen aan loopt en hoe men daarin gezamenlijk op kan trekken.

Met het All-in concept wordt beoogd dat **externe partners een prominentere plek binnen de school** krijgen, vaker aanwezig zijn en goed zichtbaar zijn. Daarmee wordt beoogd het vertrouwen van ouders te vergroten en sterker in te zetten op preventie. Partners hebben zo ook meer zicht op wat er leeft en gebeurt in en rondom de school. Hierdoor kunnen zij ook een (meer) signalerende functie vervullen. Zo vindt er een verschuiving plaats van een alleen curatieve inzet van externe expertise (als problemen er al zijn), naar een meer preventieve inzet. Daarnaast kan de strikte scheiding tussen school en thuis die er nu is hierdoor vervagen. Partners komen sneller in contact met elkaar en gaan sneller tot actie over.

6 *Sinds Smart Start is het grootste succes dat je er samen voor staat. Dat is heel veel waard: de leerkracht, de ouder, de wijkpartners. Wat betekenen zij samen voor de ontwikkeling van het kind. (Team op Maat)*

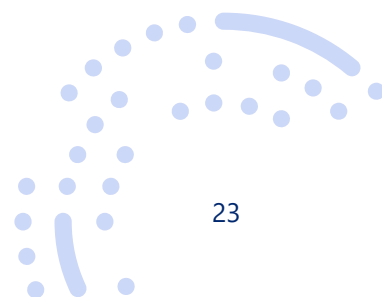
Betrokken (wijk)partners

Bij het All-in concept zijn de (wijk)partners betrokken bij de school en andersom is de school ook betrokken bij de wijk. Het All-in-concept wordt steeds verder doorgevoerd. De school werkt samen met de volgende partners:

- **Gemeente Tilburg:** de gemeente Tilburg heeft de ruimte geboden om het Team op Maat en het All-in-concept op te starten.
- **IMW:** de professional van IMW kijkt hoe signalen en zorgen om leerlingen en hun gezinnen het beste aangepakt kunnen worden. De zorgen van de school worden in een gesprek met de ouders bespreekbaar gemaakt. Door op een juiste manier aan te sluiten bij het gezin wordt een brug geslagen tussen ouders, school en hulpverlening.³¹
- **Sterk Huis:** er is een gedragscoach (onderdeel Team op Maat) en gedragswetenschapper met onderzoeksbevoegdheid aanwezig in de school. De gedragswetenschapper is bevoegd om (weerbaarheids)trainingen zoals rots & water te geven. Doordat de gedragswetenschapper aanwezig is op de school kunnen dit soort trainingen op school worden gegeven. Dat maakt het voor ouders laagdrempeliger en ook voor Sterk Huis is het een voordeel om op locatie te werken. In de toekomst zou de school graag willen dat er lichte behandelingen op school plaats kunnen vinden, zowel individueel als op de groep.
- **Orthopedagoog:** er is door de school een orthopedagoog in eigen dienst toegevoegd. De orthopedagoog is er een vaste dag in de week om te observeren of kinderen op de juiste plek zitten (vroegsignalering) en als ondersteuning bij gesprekken vanuit de zorgondersteuningsbehoefte.
- **GGD en schoolmaatschappelijk werk** zijn aanwezig op het plein/bij de poort om ouders te helpen met vragen. In de toekomst zou de school graag willen dat de GGD nog meer de school in komt. Vooral de toeleiding van VVE kinderen (Voor en Vroegschoolse Educatie³²) moet nog verder worden opgepakt.
- **Woningbouw:** de woningbouw heeft een huis beschikbaar gesteld aan het Rooseveltplein waar wijkpartners kunnen werken. Dat de woningbouw dit doet onderstreept het belang van een integrale aanpak. De politie werkt hier bijvoorbeeld vaker, ook heeft de school op deze locatie een kerstballenactie georganiseerd. Komend schooljaar is het de bedoeling om nog meer gebruik te maken van deze mogelijkheid.
- **(Jeugd)politie/wijkteam:** leerkrachten geven aan dat het contact met het wijkteam op dit moment minder is, dat komt mogelijk deels door teamwisselingen; maar kan anderzijds een goed teken zijn omdat er minder gebeurt in de wijk. De samenwerking wordt ook verder uitgewerkt via de gastlessen.
- **R-newt/Nieuwe Stede Buurthuis** organiseert naschoolse activiteiten voor kinderen. De school promoot deze activiteiten.
- **Contour de Twern** organiseert activiteiten voor kinderen.

³¹ Zie ook: <https://www.imwtilburg.nl/sites/default/files/Jaarverslag%20IMW%202020.pdf> (pag. 15).

³² Voor en vroegschoolse educatie (vve) is onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid. Het doel is om peuters met een mogelijke (taal)achterstand, ook wel 'doelgroepkinderen' genoemd, beter voor te bereiden op de basisschool en er voor te zorgen dat kleuters zonder achterstand naar groep 3 kunnen. Voorschoolse educatie is voor doelgroepeuters op kinderdagverblijven; Vroegschoolse educatie is bedoeld voor doelgroepkleuters uit groep 1 en 2.

- **De Korveltuin** (kinderdagverblijf en BSO) komt binnenkort in pandig te zitten omdat de meeste kinderen van de Zuidwester van deze opvang komen of hier naar de naschoolse opvang gaan. De kinderen hoeven dan niet met een busje naar een andere locatie/opvang. Ook kan men zo op pedagogisch vlak beter afstemmen. Er is een doorgaande leerlijn voor peuters en kleuters, zodat er een warme overdracht naar de basisschool kan plaatsvinden en de beste plek voor een peuter gevonden kan worden.
- Op termijn zou de school nog graag een samenwerking met een **logopedist** aangaan en een **fysiotherapeut**. Het All-in-concept wordt dan echt zo laagdrempelig mogelijk gemaakt en alle zorgverlening kan dan plaats vinden binnen de school. De samenwerking met een logopedist lijkt lastig op te zetten in verband met wetgeving rondom zorgverzekeraars.

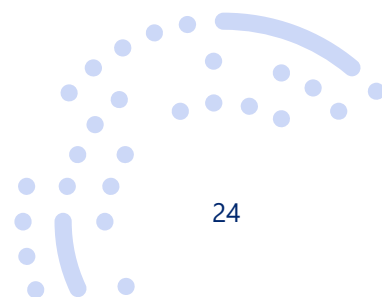
Het is waardevol gebleken om deze partijen bij elkaar te brengen en er is besloten om meer met elkaar op te trekken en elkaar op de hoogte te houden. Er is een cultuur ontstaan van gezamenlijk aan een preventieve aanpak willen werken. Er is een app-groepje van de wijkpartners zodat goed in beeld blijft wat er in de wijk speelt. Dan is er het Bergdijkse kwartiertje waarin afstemming met wijkpartners plaatsvindt. Box 4.2 schetst voorbeelden waaruit blijkt dat het All-in concept waardevol is gebleken. Leerkrachten merken dat het netwerk van de school verder verbreed is de afgelopen jaren en de IB'ers houden vanuit de school het overzicht.

Ouders erkennen dat de school veel doet om activiteiten binnen de wijk te promoten, bijvoorbeeld via de nieuwsbrief van de school. Ouders merken dat de school de verbinding zoekt met de wijk en dat dat er voorheen niet zozeer was, zo noemen zij allemaal spontaan het initiatief R-newt. De school krijgt zo steeds meer een maatschappelijk functie en is meer onderdeel van de wijk.

“ Als er vroeger iets was dan merkte iedereen dat er iets aan de hand was. Tegenwoordig gebeurt dat weinig meer, maar kan ook door corona komen. **(Ouder)** ”

Leerkrachten geven aan dat het fijn is dat er in de wijk gesignaleerd wordt en dat dit gedeeld wordt. Vroeger waren er wel eens momenten dat leerkrachten gesommeerd werden naar huis te gaan omdat het op school niet meer veilig was. Nu wordt er veel **beter geanticipeerd op problematische situaties in de wijk**. Leerkrachten zijn actief bezig om een veilige plek op school te creëren voor de kinderen, waar ze de problemen van thuis even achter zich kunnen laten. De school kan deze problemen niet allemaal oplossen of wat er in de wijk gebeurt veranderen, maar kan er wel voor het kind zijn. Ouders hebben ook het idee dat de problemen in de wijk nu minder de school binnen komen. Kinderen komen bijvoorbeeld minder vaak met verhalen thuis over wat er speelt. Kinderen weten daarnaast beter dat ze hun verhaal kwijt kunnen bij de leerkracht, er is begrip (want de leerkracht is vaak al op de hoogte van de situatie) en een gevoel van veiligheid.

“ De kinderen komen vrolijker binnen en het is een plek waar ze zich goed en veilig voelen en misschien de problemen van thuis even los kunnen laten. **(Leerkracht)** ”

Box 4.2 Voorbeelden van waarom het All-in concept waardevol is gebleken

Voorbeeld 1:

Waar voorheen de dingen die in wijk speelden mee de klas in kwamen wordt er nu geschakeld tussen de verschillende partijen. Bijvoorbeeld: als ouders van kinderen voorheen ruzie hadden (in de wijk), dan namen de kinderen dat mee de school in en zochten de kinderen van de ouders die ruzie hadden elkaar op om de ruzie op school voort te zetten (al dan niet aangespoord door de ouders). Als er nu een vechtpartij in de wijk plaats vindt dan informeert de politie ook meteen de school. Er vindt meteen afstemming plaats met betrokkenen zoals de vertrouwenspersoon, directie, de gedragscoach en de medewerker complexe jeugdzaken. Men weet dan al om welke kinderen het gaat en er kan waar nodig hulp ingezet worden voor deze kinderen. Door deze hulp tijdig aan te bieden escaleert het niet. Dat helpt leraren ook, omdat zij zo minder onmacht ervaren. De leerkracht hoeft zich dan alleen op het welzijn in de klas te focussen en niet ook op het welzijn buiten de klas. Leerkrachten vinden dan ook sneller de focus op het lesgeven terug omdat ze de problematiek uit handen kunnen geven.

Voorbeeld 2:

De woningbouw informeert de school over welke huizen worden verduurzaamd. Dat betekent dat een huis tijdelijk overhoop ligt. Het kan zijn dat ouders en kinderen daardoor spanning ondervinden. Hier kunnen leerkrachten al op anticiperen. Een andere situatie is wanneer de woningbouw een waarschuwing moet geven om een huishouden uit huis te zetten. Ook dat geeft spanning bij ouders en kinderen. Dan is het handig dat de school daarvan op de hoogte is.

Gastlessen

Daarnaast is het belangrijk om de verschillende partijen op een andere manier te laten zien dan alleen maar als (mogelijk vervelende) partijen die problemen oplossen. In 2020 is gewerkt aan het opzetten van laagdrempelige lespakketten in en voor de wijk. Zo wordt de politieagent straks ook als een leuke persoon gezien door kinderen én ouders. Er zijn wel voorbereidingen gedaan om de gastlessen uit te werken met betrokken wijkpartners, maar dit is stil blijven liggen door de coronasituatie. Er is 13 oktober 2021 een startbijeenkomst geweest met alle betrokken wijkpartners om de het format te bespreken en een eerste opzet van de lessen te maken. Dit heeft geleid tot concrete lessenreeksen die, indien de coronasituatie dit toelaat, gedurende het schooljaar 2021-2022 uitgevoerd zullen worden.

Aandachtspunten

Een aandachtspunt blijft ook hier de lange termijn borging van het All-in-concept. De continuïteit moet gewaarborgd blijven als personen binnen een bepaalde organisatie wegvallen. Afstemming met andere scholen in de wijk, die met dezelfde problematiek in de wijk te maken hebben, lijkt ook belangrijk en kan nog meer opgepakt worden.

4.5 Informatie-uitwisseling

Een van de doelen voortgekomen uit de Smart Start pilot is een betere informatie-uitwisseling, tussen ouders en leerkrachten, maar ook tussen professionals. In deze paragraaf wordt ingegaan op de veranderingen vóór en na de Smart Start pilot als het gaat om de informatie-uitwisseling.

In de zomer van 2018 hebben 14 interviews plaatsgevonden met ouders van leerlingen van De Zuidwester (zie Box 4.3).³³ Het doel van deze gesprekken was om inzicht te krijgen in waar ouders hulp en ondersteuning kunnen gebruiken om het beste te doen voor hun kind. Een korte samenvatting van de belangrijkste observaties wordt weergegeven in Box 4.3 en biedt inzicht in de situatie en aandachtspunten vóór de Smart Start pilot. In de zomer van 2020 en najaar 2021 hebben interviews plaats gevonden met het Team op Maat. Ook zijn in het najaar van 2021 leerkrachten en ouders geïnterviewd. De leerkrachten die geïnterviewd zijn, waren al leerkracht op De Zuidwester vóór de Smart Start pilot en de ouders die geïnterviewd zijn hadden al kinderen op De Zuidwester vóór de Smart Start pilot. Hierdoor konden we bespreken welke veranderingen zij gemerkt hebben in de informatie-uitwisseling, sfeer en ouderbetrokkenheid.

Box 4.3 Inzichten uit de interviews met ouders (2018): beschrijving van de situatie voor de Smart Start pilot

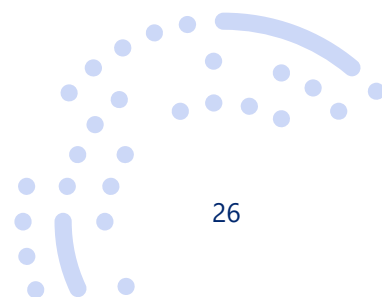
- Ouders zijn positief over de lessen en leerkrachten, ouders wekken de indruk dat zij het gevoel hebben hun kind een goede start te geven – zowel zelf als door basisschool De Zuidwester.
- Er zijn veel kinderen met een rugzakje, en te weinig ondersteuning. Kinderen leren elkaar “slecht gedrag” aan (bijv. taalgebruik). Ouders zijn bang voor slechte invloeden van andere kinderen (kinderen in deze wijk worden anders opgevoed – de gemêleerde wijk is terug te zien op school).
- Er is veel pestgedrag op school. Wordt dit tijdig gesignaleerd en goed opgepakt? Er wordt niet adequaat gehandeld bij ongewenst gedrag (bijv. aanrakingen van kinderen, pestgedrag), er wordt wel adequaat gehandeld bij leerproblemen.
- Hoe moet de school omgaan met probleemleerlingen (gedrag of leervermogen) en verwijzingen naar speciaal onderwijs? (sommige ouders vinden dat er sneller naar speciaal onderwijs doorverwezen moet worden, anderen vinden het fijn dat kinderen op de school kunnen blijven, anderen geven aan dat het fijn is dat er samen gekeken wordt naar wat het beste is voor het kind).
- Er zijn korte lijntjes met leerkrachten, vriendelijk contact. Leerkrachten die warmte uitstralen kunnen een cruciale rol spelen bij signaleren en opvangen van problemen.
- Behoefte aan taalles, nu beperkt door taal (speelt zowel bij het kind als de ouder).
- Betere samenwerking met buurthuis en naschoolse opvang is gewenst, zodat kinderen niet “op straat gezet worden”.
- Betere handhaving gezond eten beleid.

4.5.1 Informatie-uitwisseling ouders en leerkrachten

Bij de start van de Smart Start pilot waren ouders voornamelijk verontwaardigd over het feit dat de pilot zou plaats vinden (door een krantenartikel over de pilot met een suggestieve kop dat 21 augustus 2018 verscheen).³⁴ Men was bijvoorbeeld bang dat kinderen uit huis geplaatst moesten worden. Deze angst ging niet zomaar weg. Het vertrouwen moest groeien en het moest duidelijk

³³ Geen onderdeel van de huidige evaluatie, maar uitgevoerd door de gedragscoach van De Zuidwester.

³⁴ Zie: <https://www.bd.nl/tilburg/preventieve-jeugdzorg-start-op-zuidwester~af5242bf/>

worden dat de contactpersonen vanuit het Team op Maat het beste voor hebben met ieder kind. Er is daarom ook een infographic over de pilot ontwikkeld voor ouders (zie bijlage E).

“ Als ik iets wil bespreken dan heb ik het er met de leerkracht over en anders met de directeur. Andere ouders ervaren dat ook zo. De directeur is heel open en je kunt daar altijd terecht. Die laagdrempeligheid is fijn. **(Ouder)** ”

Over de tijd is er een flinke verbetering opgetreden. **Het aansluiten bij de ouders lukt beter.** Bij problemen gaan leerkrachten makkelijker een gesprek aan met ouders en worden bij het houden van deze gesprekken gecoacht door de gedragscoach. Er wordt gezocht naar het gezamenlijk belang, zodat de ouders en de school naast elkaar komen te staan in plaats van tegenover elkaar. De effectiviteit hiervan blijkt ook uit het gegeven dat er minder klachten over de school zijn, zie ook Box 4.4. In 2020-2021 hebben leerkrachten in de coronaperiode aan de hand van allerlei werkvormen uitleg gekregen over hoe zij objectief kunnen registreren en rapporteren. Leerkrachten maken nu vaker notities en verifiëren bij de IB'er of ze het goed doen. Er is een gesprekkencyclus tussen IB'er en leerkrachten, waarbij het thema sociaal-emotioneel leren twee keer per jaar terug komt. Er komt nog een training traumasensitief onderwijs voor leerkrachten, waardoor het observeren straks nog meer eigen gemaakt wordt.

Box 4.4 Opbrengsten informatie-uitwisseling ouders en leerkrachten

Het vertrouwen van de ouders groeit sinds de Smart Start pilot, dit is te merken uit reacties:

- Minder gemopper in wandelgangen;
- Minder terughoudendheid;
- Vriendelijke gezichten;
- Er is een groepje altijd betrokken ouders, die kunnen professioneel beter gecoördineerd worden;
- Goede informatievoorziening naar ouders + goede reacties hierop;
- Geen vijandigheid (niet zoals vroeger), contact ouders is positiever.

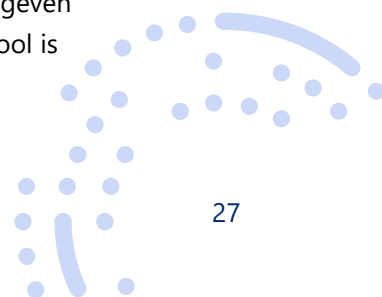
Ook onder leerkrachten:

- Leerkrachten mopperen minder over bepaalde ouders (onmacht);
- Minder aangiftes;
- Minder roddelen.

Over het algemeen kloppen ouders niet zo vaak zelf aan met problemen. Er wordt vaak contact opgenomen met ouders vanuit het probleem dat op school gesignaleerd wordt bij het kind. De ouder krijgt inzichten door observaties van het kind en wordt dan nieuwsgierig. Wel is er een omgekeerd oudergesprek, waar de ouder de mogelijkheid heeft om te vertellen over het kind en hoe het kind in elkaar zit. Ouders voelen zich hierdoor serieuzer genomen.

Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid is een onderwerp dat tijdens de interviews in 2021 uitgebreid aan bod is gekomen. Ook is hier een vraag over gesteld in de oudertevredenheidsvragenlijst van 2021. De Zuidwester zou graag de betrokkenheid van ouders verder vergroten. Ook ouders geven aan dat er meer gedaan kan worden wat betreft ouderbetrokkenheid. Voor de school is het belangrijk om inzicht te verkrijgen in het kind en zijn/haar omgeving. Ouders

kennen hun kinderen het beste, leerkrachten helpen bij de ontwikkelingen. Samen kunnen ze dan beter inschatten waar eventueel hulp bij nodig is. Er zijn de afgelopen jaren veel verschillende dingen bedacht om de ouderbetrokkenheid te vergroten (bijv. een sportdag met een hapje, of een borrel voor de ouders); echter is het animo doorgaans laag of er komt een vaste groep (vaak Nederlandse) ouders. Er zijn ook ouders met een migratieachtergrond die hier hun best voor doen, maar **de diversiteit in de wijk maakt het lastig om de verbinding met ouders echt te vinden** en te behouden. Er wordt nu een visie ontwikkeld over ouderbetrokkenheid, hoe dit te verbeteren en hoe de behoeften van ouders hierin meegenomen kunnen worden.

De ouders geven zelf aan dat **ze goed op de hoogte worden gehouden**, via de nieuwsbrief/updates, de school app of via een stencil. Dat neemt niet weg dat ouders zelf verantwoordelijk zijn om dit ook te lezen. Ook vinden ze het fijn om een keer in de klas mee te kijken. Alle geïnterviewde ouders geven echter ook aan dat **er meer gedaan kan worden wat betreft ouderbetrokkenheid**. Voor de ouders is het niet altijd duidelijk wat nu taken van de ouders zijn en waarom dat belangrijk is.

6 *Wat bedoelen ze toch met ouderbetrokkenheid? Het eerste waar ik aan denk ik klusjes op school moeten doen. En hoe ga ik dat doen met mijn werkweek? (Ouder)*

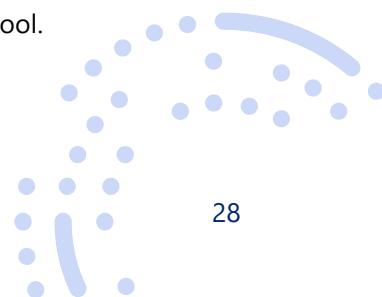
Genoemde redenen waarom de ouderbetrokkenheid laag is wanneer het gaat om actieve inbreng/meedoen op school:

- Het is te vrijblijvend.
- De behoefte is er niet bij ouders.
- Ouders zijn bang dat het teveel tijd gaat kosten.
- Als er problemen thuis zijn dan willen ouders geen klusjes op school komen doen.
- Er wordt een drempel of onzekerheid ervaren: kan ik dat wel?
- Er zijn veel verschillende culturen in de wijk: in sommige culturen wordt de school als verantwoordelijke gezien voor de opvoeding of als een ideale opvanglocatie; ook al hebben ouders zelf misschien wel tijd.

Aandachtspunten

De school wenst graag de ouderbetrokkenheid te vergroten, maar dat blijkt om diverse redenen lastig te zijn. De vraag is of de wens van de school hier niet te groot is, als de behoefte er bij ouders niet is. Het is goed dat er nu eerst uitgebreider gepeild gaat worden wat de behoeften zijn. Enkele genoemde suggesties om de ouderbetrokkenheid te vergroten:

- Hulp vragen van ouders bij buitenschoolse activiteiten zoals workshops, sportdagen of uitstapjes → hier wordt na de coronaperiode nieuwe energie ingestoken.
- Financiële middelen vrij maken, bijvoorbeeld voor een leuk cadeautje bij hulp.
- Ouder-kind activiteiten organiseren, zoals knutselen op school. Is het kind hier enthousiast over, dan enthousiasmeert het kind de ouders wellicht ook.
- Activiteiten aanbieden voor ouders, zoals taallessen, schrijflessen of fietslessen. Ouders helpen hier subsidie voor te vinden.
- Ouders op school over het eigen werk laten vertellen of een meeloopdag.
- Uitleg over wat het aanbod aan hulp is binnen de school en op welke signalen je als ouder kunt letten. Bijvoorbeeld een uitleg over schoolmaatschappelijk werk binnen de school.

- Classdojo voor laagdrempelig en rechtstreeks contact met de leerkracht.³⁵
- Ouders beter informeren over het huiswerk van de kinderen en de ontwikkeling van kinderen (bijv. of ze genoeg uitdaging krijgen, vaker voortgangsgesprekken).
- Een ouderkamer waar ouders elkaar kunnen ontmoeten. Ouders weten niet goed wat er overdag gebeurt omdat ze de school niet meer inkomen.
- Bij ouders thuis langs gaan, dan is gelijk de thuissituatie in beeld.

Pestgedrag/ongewenst gedrag/sociale veiligheid

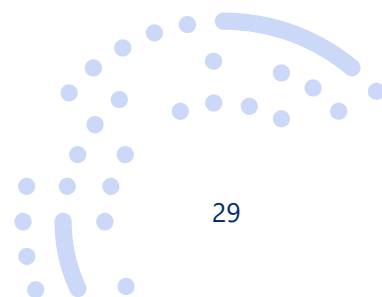
Tijdens de interviews in 2018 kwam naar voren dat er veel pestgedrag was op school en dat hier niet tijdig en adequaat op werd gehandeld. Het thema pesten is daarom uitgebreid besproken in de interviews van 2021.

In de wijk is er nog steeds wel pestgedrag, maar dat komt nu minder de school binnen. Dat komt enerzijds door corona, anderzijds omdat het pestgedrag door de school veel scherper in de gaten gehouden wordt en **sneller opgelost wordt, nog voordat het uit de hand loopt**. Leerkrachten merken ook dat het buitenspelen nu veel rustiger verloopt en ze minder als politieagent op hoeven te treden. Dat er minder ernstig pestgedrag is op school is ook merkbaar uit de verhalen van kinderen. Zo gaven ouders als voorbeelden dat hun kinderen vroeger wel eens thuis kwamen met verontrustende verhalen over andere kinderen, bijvoorbeeld: kinderen die een mes bij zich hadden en dit gebruikten tegen andere kinderen; kinderen die hun hand in het broekje van iemand anders stopten; ouders die de klas in kwamen stormen om verhaal te halen. Dit soort verhalen zijn nu niet meer aan de orde. Het kan ook komen door de corona-situatie. Toch hebben ouders het idee dat het nu veel meer over kleinere issues gaat op school (bijv. dat een kind zich buiten gesloten voelde in de pauze). Een ouder heeft weinig van pestgedrag mee gekregen en ook geen verschillen over de tijd ervaren.

“ ja pestgedrag is er nog, wordt wel scherper in de gaten gehouden vergeleken met vroeger en sneller opgelost voordat het uit de hand loopt. **(Ouder)**

Op school is de methodiek **van sociaal-emotioneel leren** geïntroduceerd en de leerkrachten gaan nog aan de slag met **traumasensitief onderwijs**. Dit helpt leerkrachten om beter en op dezelfde manier te signaleren. Door het sociaal-emotioneel leren hebben kinderen een beter inlevingsvermogen gekregen en accepteren zij kinderen beter die een paar jaar geleden wellicht buiten de boot zouden vallen. Kinderen durven daarnaast meer hulp te vragen. Leerkrachten stimuleren kinderen om pestgedrag te bespreken, er is een anti-pestprotocol en een vertrouwenspersoon. Als ouders merken dat een kind gepest wordt dan praten ze hierover met de leerkrachten en het kind. De leerkracht kijkt dan of het om echt pestgedrag gaat en wat hieraan gedaan kan worden. Ze zorgen ervoor dat het kind zich gehoord voelt.

³⁵ Zie: <https://www.classdojo.com/nl-nl/> ; sommige scholen werken hier al mee, maar dit kan een extra zorg voor leerkrachten zijn en ook moet er goed gekeken worden wat mogelijk is binnen de AVG.

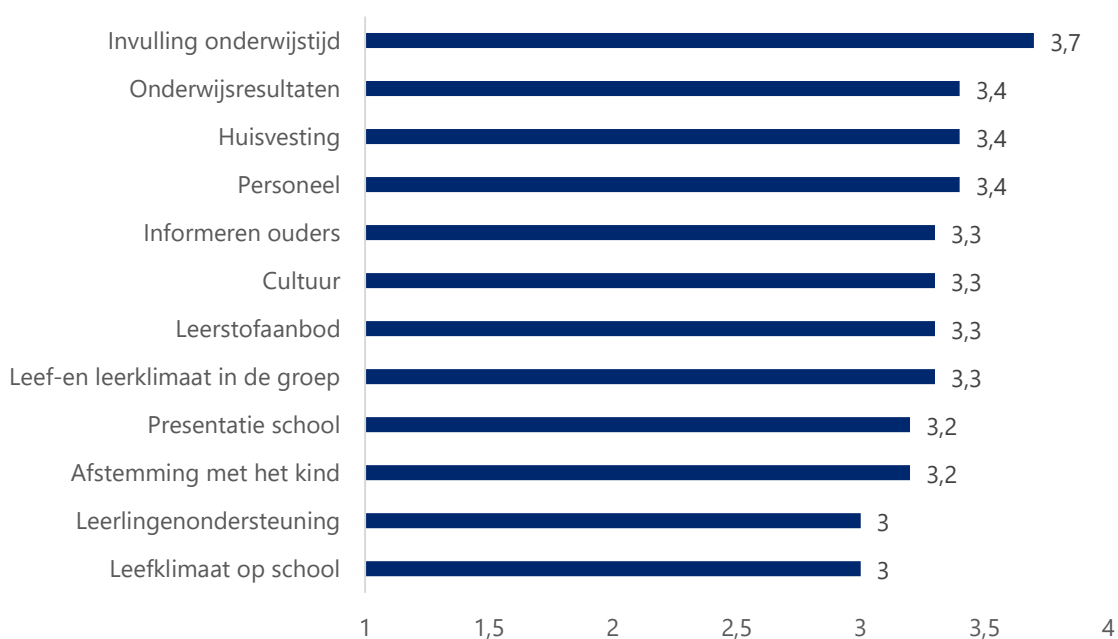

4.5.2 Oudertevredenheid

In 2017, vóór de Smart Start pilot is er een oudertevredenheidsvragenlijst afgenomen. In 2021 is er een andere oudertevredenheidsvragenlijst afgenomen waaraan een aantal vragen in relatie tot de Smart Start pilot zijn toegevoegd (zie ook Hoofdstuk 3 en Bijlage C). Er is onderzocht of ouders merkbare verbeteringen hebben ervaren in de periode na de Smart Start pilot.

De thema's die in de vragenlijst van 2017 terugkwamen waren: het onderwijsleerproces, planmatige ondersteuning, de schoolcultuur, de samenwerking met de ouders, organisatiemanagement, en het imago van de school. Over het algemeen waren ouders in 2017 zeer tevreden met de invulling van de onderwijstijd (gemiddeld 3,7 op een 4-puntsschaal).³⁶ Ouders waren minder tevreden met het leefklimaat op school en de leerlingenondersteuning (3,0).³⁷ Het leef- en leerklimaat in de groep, de afstemming met het kind (bijv. extra uitleg geven als een kind iets niet snapt), het leerstofaanbod, de cultuur, hoe ouders geïnformeerd worden, het personeel, huisvesting en voorzieningen, presentatie van de school, en onderwijsresultaten scoorden daar tussenin (tussen de 3,2 en 3,4; zie ook figuur 4.6).

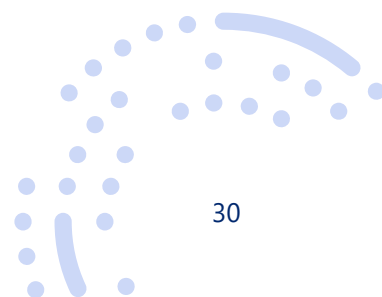
Figuur 4.6 Tevredenheid 2017

Specifiek waren ouders minder tevreden met hoe kinderen op het schoolplein met elkaar omgaan (2,9), de wijze waarop de school omgaat met pestgedrag (2,7), hoe kinderen met gedragsmoeilijkheden begeleid worden (2,8) en hoe de school kinderen die hoogbegaafd zijn extra uitdaging biedt (2,6).

³⁶ Score "zwak" tussen de 2,5 en 3,0, score "voldoende" tussen de 3,0 en 3,25, score "ruim voldoende" tussen de 3,25 en 3,5 en score "goed" tussen de 3,5 en 3,75.

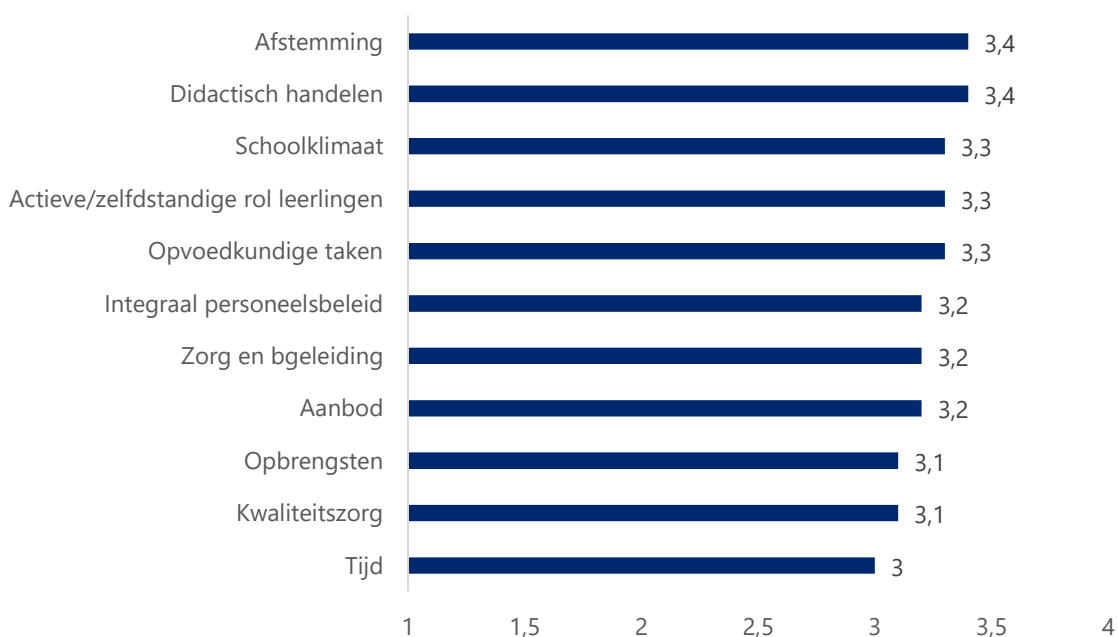
³⁷ Score "zwak" tussen de 2,5 en 3,0, score "voldoende" tussen de 3,0 en 3,25, score "ruim voldoende" tussen de 3,25 en 3,5 en score "goed" tussen de 3,5 en 3,75.

De thema's die in de vragenlijst van 2021 terugkwamen waren: kwaliteitszorg, aanbod, tijd, opvoedkundige taken, didactisch handelen, afstemming (bijv. rekening houden met het niveau van het kind), actieve en zelfstandige rol van de leerlingen, schoolklimaat, zorg en begeleiding, opbrengsten (bijv. inzicht in toets-resultaten), en integraal personeelsbeleid. Ook werden er nog wat algemene vragen rondom de schoolkeuze gesteld en de extra Smart Start vragen. Over het algemeen zijn ouders het meest tevreden over de afstemming (vorderingen/niveau van het kind en het taalgebruik van de leerkracht) en het didactisch handelen (beide thema's scoorden een 3,4; zie figuur 4.7).³⁸ Ouders zijn het minst tevreden over het thema tijd (bijv. aandacht van de leerkrachten voor kinderen die meer kunnen of meer hulp nodig hebben, lestijden, hoeveelheid huiswerk; dit thema scoorde een 3,0).³⁹

Figuur 4.7 Tevredenheid 2021

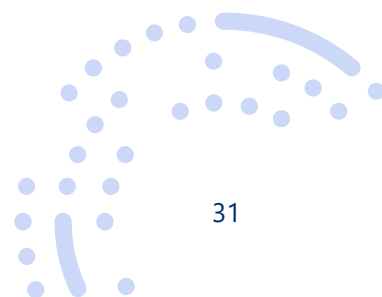
Gekeken naar de specifieke aspecten binnen de verschillende thema's zijn ouders zeer tevreden over:⁴⁰

1. de **communicatieve aspecten** zoals: de informatie in de schoolgids, de nieuwsbrieven, en de 10 minuten gesprekken (alle aspecten scoorden 3,5); en
2. de **inzet van leerkrachten**, zoals: dat het makkelijk is om op de leraar af te stappen om iets te bespreken (3,5), de motivatie van de leerkracht (3,6), dat de leerkracht ervoor zorgt dat het kind het werk goed kan doen (3,5), het taalgebruik van de leerkracht (3,5) en dat de leraar respect toont voor het kind (3,5); en

³⁸ Score "zwak" tussen de 2,5 en 3,0, score "voldoende" tussen de 3,0 en 3,25, score "ruim voldoende" tussen de 3,25 en 3,5 en score "goed" tussen de 3,5 en 3,75.

³⁹ Score "zwak" tussen de 2,5 en 3,0, score "voldoende" tussen de 3,0 en 3,25, score "ruim voldoende" tussen de 3,25 en 3,5 en score "goed" tussen de 3,5 en 3,75. Onder dit thema vallen twee vragen over de hoeveelheid huiswerk (teveel of te weinig). De antwoorden op deze vragen kunnen elkaar tegenspreken waardoor de totaalscore mogelijk een iets vertekend beeld geeft.

⁴⁰ Aspecten waarop het hoogst gescoord is.

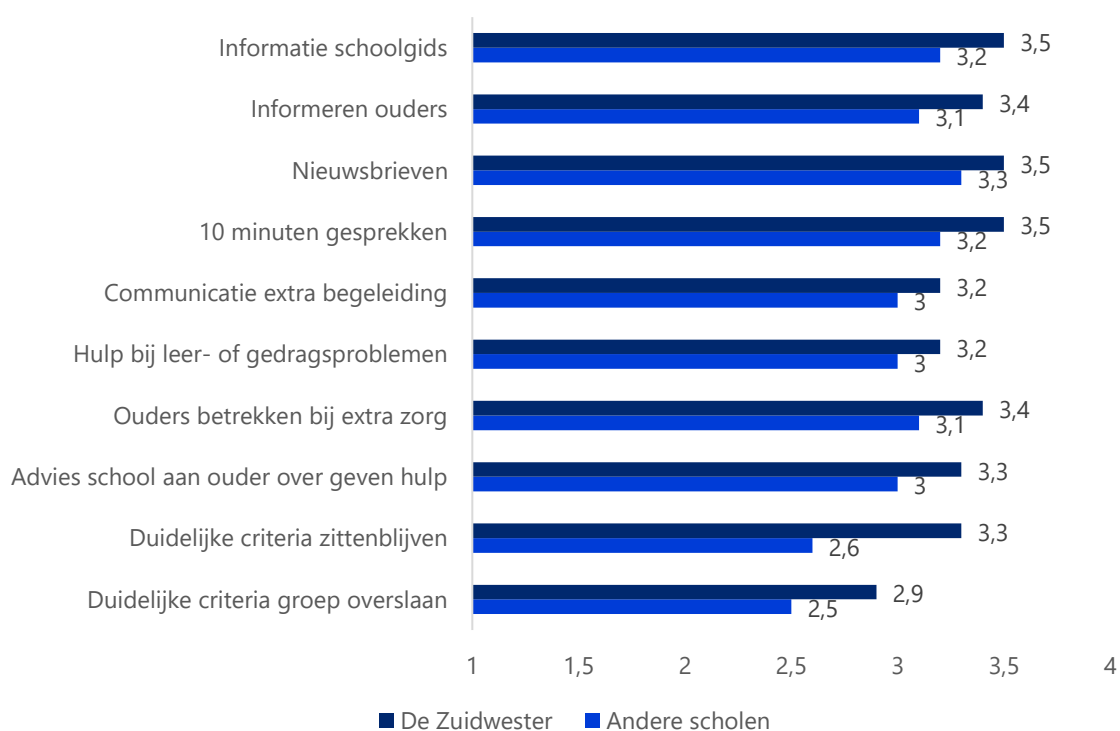
3. dat kinderen zich **veilig voelen op school** (3,5).

Gekeken naar de specifieke aspecten binnen de verschillende thema's zijn ouders iets minder tevreden over de volgende aspecten:⁴¹

1. **reputatie en sfeer van de school:** de reputatie van de school ("hoe goed de school bekend staat"/ "hoe positief ouders over de school spreken"; 2,8 & 2,4); en
2. **aandacht voor problematiek, huiswerk en activiteiten,** zoals: aandacht voor leerlingen die hulp nodig hebben (2,9), dat leraren snel genoeg ingrijpen als er ruzie is (2,9); de aandacht voor kinderen die meer willen of kunnen (2,9); de hoeveelheid huiswerk: te weinig (2,8)/ teveel (2,1), aandacht voor buitenschoolse activiteiten (2,9); en
3. **duidelijke criteria voor groep overslaan:** hoe duidelijk het is wanneer een leerling een groep over kan slaan (2,9).

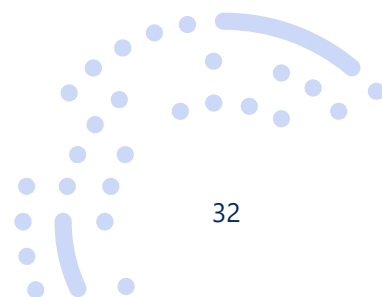
In vergelijking met andere scholen in Nederland scoort de school iets hoger als het gaat om communicatieve aspecten, hoe kinderen geholpen worden en criteria voor zittenblijven of een groep overslaan.⁴²

Figuur 4.8 Aspecten waarop De Zuidwester hoger scoort dan andere scholen

⁴¹ Aspecten onder de 3,0.

⁴² De school scoorde in (2017 een 3,3 op communicatieve aspecten en in 2021 was dit een 3,4).

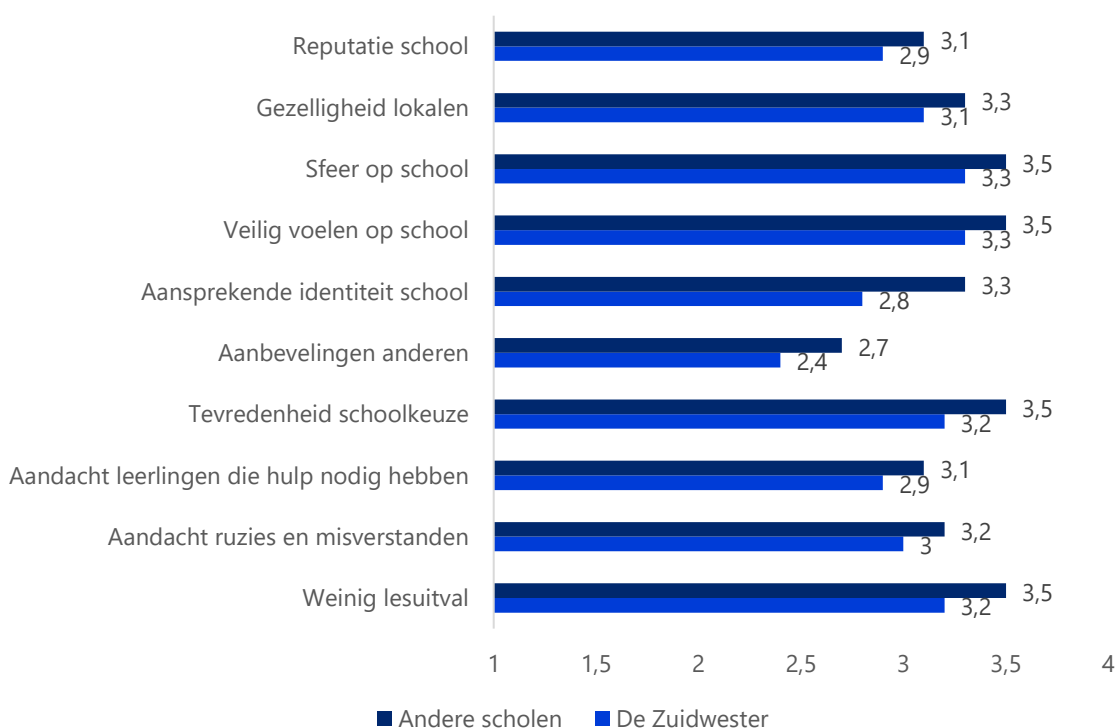

Specifiek gaat het om de volgende aspecten (zie ook Figuur 4.8):^{43,44}

1. de **communicatieve aspecten** zoals: de informatie in de schoolgids (3,5 vs. 3,2), hoe goed ouders geïnformeerd worden over de gang van zaken op school (3,4 vs. 3,1), de nieuwsbrieven (3,5 vs. 3,3), de 10 minuten gesprekken (3,5 vs. 3,2); en
2. **hoe de kinderen geholpen worden**, zoals: de communicatie van de school over extra begeleiding (3,2 vs. 3,0); hoe goed de hulp is bij leer- en/of gedragsproblemen (3,2 vs. 3,0); hoe goed ouders betrokken worden bij extra zorg (3,4 vs. 3,1); hoe goed de adviezen vanuit de school zijn over hoe de ouder hulp kan geven (3,3 vs. 3,0);
3. **duidelijke criteria voor zittenblijven en groep overslaan**: duidelijk wanneer een leerling blijft zitten (3,0 vs. 2,6); duidelijk wanneer een leerling een groep over kan slaan (2,9 vs. 2,5).

Wanneer het gaat om de reputatie en sfeer van de school dan scoort De Zuidwester hierop lager dan andere scholen.

Figuur 4.9 Aspecten waarop De Zuidwester lager scoort dan andere scholen

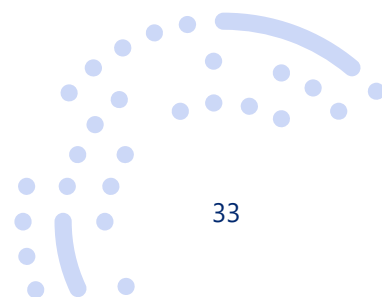
Noot. In deze grafiek geeft de donkerblauwe balk de scores voor Andere scholen weer en de lichtblauwe balk voor De Zuidwester (in de vorige grafiek is dit omgedraaid).

De aspecten waar de school minder goed in is vergeleken met andere scholen zijn (zie ook Figuur 4.9):

1. **reputatie en sfeer van de school**: de reputatie van de school (2,9 vs. 3,1), de gezelligheid van de lokalen (3,1 vs. 3,3), de sfeer op school (3,1 vs. 3,4), hoe veilig kinderen zich voelen op school (3,3

⁴³ De gemiddelde score van andere scholen, er wordt niet gedefinieerd in de WMK-oudertevredenheidsvragenlijst om hoeveel scholen/welke scholen het hier gaat.

⁴⁴ Minimaal 0,2 verschil.

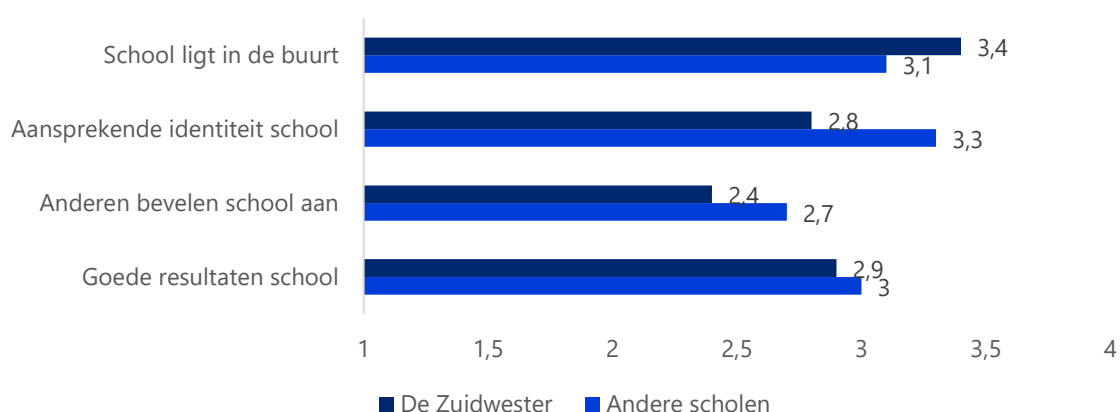

- vs. 3,5), de aansprekende identiteit van de school bij de schoolkeuze (2,8 vs. 3,3), in hoeverre anderen de school aanbevelen (2,4 vs. 2,7), tevredenheid met de schoolkeuze (3,2 vs. 3,5); en
2. **aandacht voor problematiek**, zoals: aandacht voor leerlingen die hulp nodig hebben (2,9 vs. 3,1), voldoende aandacht voor ruzies en misverstanden (3,0 vs. 3,2); en
  3. **andere aspecten**, zoals: weinig lesuitval (3,2 vs. 3,5; dus t.o.v. andere school vaker lesuitval).

Verder blijkt uit de oudertevredenheidsvragenlijst dat ouders de school voornamelijk kiezen omdat deze in de buurt ligt (3,4) en veel minder vanwege dat de identiteit van de school aansprak (2,8), of omdat anderen de school aanbevelen (2,4), of omdat de school goede resultaten heeft (2,9). Andere scholen in Nederland worden juist wel vaker gekozen vanwege de reputatie, zie ook figuur 4.10.

Figuur 4.10 Aspecten belangrijk bij schoolkeuze voor De Zuidwester vergeleken met andere scholen

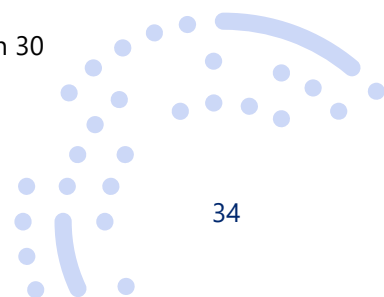
Ouders zijn uiteindelijk wel tevreden met de schoolkeuze (3,2) en hebben vertrouwen in de kwaliteit van de school (3,2). Ouders hebben er vertrouwen in dat de school ervoor zorgt dat hun kind zich zo goed mogelijk ontwikkelt (3,3) en ze stappen makkelijk op een leerkracht af om iets te bespreken over hun kind (3,5).

Ouders vinden dat de school beter is geworden in hoe zij ouders informeren over de ontwikkelingen van het kind vergeleken met de situatie voor de Smart Start pilot (3,2). Ook zijn ouders zich meer welkom gaan voelen op school (3,3) en vinden ze dat de sfeer op school prettiger is geworden (3,2). Ouders voelen zich redelijk betrokken bij de school (3,1) en zijn tevreden over de startgesprekken aan het begin van het jaar (3,3). Ze denken dat de school het beste voor heeft met hun kind (3,4).

4.6 Corona

We kunnen niet om de corona-periode heen. Waar De Zuidwester volop ambities had rondom vroegsignalering en het aanbod zo laagdrempelig mogelijk maken werd dit proces verstoord door corona. Tijdens de lockdowns moest er thuisonderwijs gegeven worden, wat voor de school, de ouders, en de kinderen af en toe een behoorlijke uitdaging was. Toch zijn er ook positieve aspecten en belangrijke lessen die uit deze periode meegenomen kunnen worden.

Sommige kinderen kwamen wel naar school tijdens de lockdowns (zo'n 40 waarvan 30 vanwege de kwetsbare thuissituatie). De school heeft (snel) laptops geleverd aan

kinderen die thuisonderwijs volgden maar geen laptop ter beschikking hadden. Het was voor ouders fijn dat de school laptops kon leveren. Dat creëert tevens **een gevoel van gelijkwaardigheid**, dat ook kinderen die het niet zo breed hebben dezelfde kansen krijgen. De bovenbouw moest elke dag op vaste momenten inbellen, maar niet alle kinderen deden dit. Er was dus een **groep kinderen die slecht in beeld was**. De onderbouw kreeg alles op papier en er was zo'n 2x per week contact met de leerkracht. Vaker dan dat was lastig te doen voor de leerkracht. Ook in de onderbouw waren sommige ouders niet of slecht bereikbaar en zijn er dus kinderen "zoek" geweest tijdens de lockdowns. Een reden hiervoor kan zijn dat ouders een heel ander ritme hebben waardoor de kinderen op zichzelf aangewezen zijn en de structuur van de dag weg was. Sommige kinderen waren bijvoorbeeld om zeven uur 's avonds nog huiswerk aan het maken. Leerkrachten hebben zich in dit soort situaties vaak machteloos gevoeld. Ook was het voor leerkrachten lastig om kinderen op iets aan te spreken waar eigenlijk meer een taak voor de ouder lag.

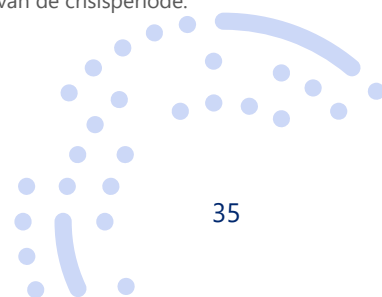
De meningen van ouders over de coronaperiode zijn wisselend. Een ouder geeft aan dat de school **veel mogelijkheden benut heeft** om contact met ouder/kind te maken, dat de school goed mee dacht en goed informeerde over wat er speelde. Andere ouders geven aan dat het **contact vanuit de school met ouders en leerlingen minimaal** was. Deze ouders hadden meer online les/contact gewild. De ouders moesten vaak veel dingen zelf doen en niet alle ouders kunnen hun kinderen bijstaan doordat zij onregelmatige werktijden hebben, of omdat ze zelf het huiswerk bijvoorbeeld niet goed snappen. Het contact met de ouders liep ook via de laptop (van school). Inmiddels hebben de leerkrachten ook een werktelefoon waar ouders op kunnen bellen/appen. Ouders raden aan om het **laagdrempelige contact, zoals appjes sturen**, mee te nemen uit de coronatijd.⁴⁵

Tot slot hebben veel leerkrachten door de coronatijd **meer inzicht en begrip gekregen voor de thuissituatie** van sommige kinderen. Het Team op Maat heeft ook gemerkt dat de lijntjes ook in zo'n uitdagende tijd in stand zijn gebleven en verder versterkt. Er is een **grote behoefte om samen te werken** en het is belangrijk dat vast te blijven houden.

Aandachtspunten

Er is een leerachterstand bij kwetsbare kinderen te verwachten door het thuisonderwijs (overigens niet alleen op deze school). De school had als insteek om te behouden wat al geleerd was en de focus niet teveel leggen op het aanleren van nieuwe dingen. Leerkrachten verwachten dat de kinderen op sociaal-emotioneel vlak op school nog het een en ander van de coronaperiode moeten verwerken en dat ze hier als leerkrachten alert op moeten blijven. Hier ligt mogelijk ook een rol voor het Team op Maat.

⁴⁵ De leerkrachten en ouders hebben veelal te maken gehad met hun eigen uitdagingen in de corona-periode. Het is niet bekend hoe zij de ondersteuning vanuit het Team op Maat in deze crisisperiode hebben ervaren. Het Team op Maat geeft zelf aan dat de samenwerkingen in deze uitdagende tijd goed in stand zijn gebleven en verder versterkt zijn. De verwachting is dat die basis belangrijk is om de leerlingen op sociaal-emotioneel vlak te helpen bij de naweeën van de crisisperiode.

5 Conclusies

5.1 Opbrengsten en effectiviteit Team op Maat en All-in-concept

Basisschool De Zuidwester is gevestigd in de wijk Korvel en wordt wel eens een “lastige school” in een “lastige wijk” genoemd. De Korvel is een wijk met relatief veel armoede, relatief veel mensen met een laag opleidingsniveau en relatief veel mensen met een migratieachtergrond. Een ruim aantal kinderen op De Zuidwester hadden voor de Smart Start pilot te maken met een vorm van complexe problematiek, waar de school veel tijd aan kwijt was ten koste van onderwijstijd. *Het doel van de Smart Start pilot was om problematiek bij de kinderen eerder te signaleren om zo passende hulpverlening tijdig in te kunnen zetten, die ook door ouders of verzorgers wordt geaccepteerd.* De school heeft de laatste jaren geïnvesteerd in een goede zorgstructuur middels het **Team op Maat** en het **All-in-concept**, die voortgevloeid zijn uit de Smart Start pilot. De school is intrinsiek gemotiveerd en actief bezig met het verder verbreden van de geïmplementeerde concepten. We onderzochten of deze concepten geleid hebben tot meer rust in de school en dat leerkrachten ontzorgd worden.

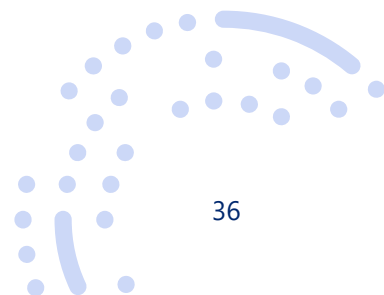
Enkele aandachtspunten bij het lezen van de opbrengsten:

- De geïnterviewde ouders zijn relatief betrokken ouders waardoor zij mogelijk positiever over de veranderingen denken.
- De tevredenheidsvragenlijst onder ouders schetst een breder beeld van de meningen van een grotere groep ouders. Deze vragenlijst is mogelijk ook door meer betrokken ouders ingevuld en de resultaten van de vragenlijst uit 2017 en 2021 zijn niet 1 op 1 te vergelijken. Wel is ter illustratie een vergelijking met het landelijk gemiddelde gemaakt om te laten zien waar de school beter scoort ten opzichte van andere scholen.
- De cijfermatige onderbouwing is niet altijd direct te koppelen aan de veranderingen die door de Smart Start pilot zijn opgetreden.
- Vaak gaat het hier om een combinatie van factoren, dus niet alles is direct toe te schrijven aan de Smart Start pilot alleen.

Meer rust in de school en voorbeeld voor andere scholen

Na de Smart Start pilot zijn de rust in de school en de focus op het geven van onderwijs weer terug gekomen. Leraren hebben betere handvaten gekregen om objectief en vroegtijdig problemen te signaleren en deze te registreren, en er wordt vervolgens sneller geschakeld met professionals en ouders. Kinderen krijgen zo sneller de juiste hulp op een laagdrempelige manier. Ouders delen makkelijker hun zorgen, erkennen dat de school is gegroeid in het beter luisteren naar signalen van ouders en kinderen, en waarderen de open en eerlijke communicatie. Ouders merken dat kinderen met meer plezier naar school gaan. Leerkrachten blijven zich ontwikkelen door het sociaal-emotioneel leren aan te bieden en er komt meer aandacht voor traumasensitief onderwijs.

De veranderingen op de school hebben geresulteerd in minder schooluitval en zittenblijvers, geen officiële klachten van ouders meer, en dat de school voldoende scoort op alle onderwijs-gerelateerde aspecten. De inzet van leerkrachten wordt gewaardeerd en ouders geven aan dat kinderen zich veilig voelen op school en dat de sfeer prettiger is geworden. Het succes van de aanpak op basisschool De Zuidwester blijkt ook uit het feit dat De Zuidwester door andere scholen in Tilburg gecontacteerd wordt met de vraag hoe zij zelf het Team op Maat en het All-in-concept kunnen implementeren. De Zuidwester dient hierbij als voorbeeld.

Team op Maat: zichtbaarder en laagdrempelige hulp voor kinderen en hun ouders

Het Team op Maat is door de jaren heen veel zichtbaarder geworden voor leerkrachten en er is meer afstemming met leerkrachten, zowel in de onderbouw als de bovenbouw. Wanneer er problemen gesignaleerd worden, wordt er nu eerder een plan van aanpak gemaakt waar ook de ouders in betrokken worden. Waar zorg in een formele zorgstructuur vaak lange wachttijden kent is het voordeel nu dat de hulp al binnen de school aanwezig is en daardoor sneller de juiste hulp geboden kan worden. De hulp wordt daarmee laagdrempeliger voor kinderen en hun ouders. Ook kleinere problemen die gesignaleerd worden worden steeds meer bespreekbaar gemaakt met ouders, zodat het niet uit de lucht komt vallen wanneer een probleem groter wordt. Voor kinderen wordt het steeds normaler dat deze hulp er is, de professionals zijn bekende gezichten geworden. Ten opzichte van andere scholen wordt De Zuidwester beter beoordeeld in het helpen van kinderen bij problemen.

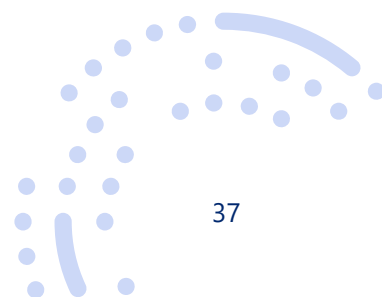
All-in-concept: er kan sneller gehandeld worden doordat de (wijk)partners goed samenwerken

De school werkt samen met de gemeente, IMW, Sterk Huis (gedragscoach en gedragswetenschapper), een orthopedagoog, de GGD, de toegang Tilburg (schoolmaatschappelijkwerk (SMW), complexe jeugdzaken (CJ), de woningbouw, (jeugd)politie/wijkteam, R-newt/ Nieuwe Stede Buurthuis, Contour de Twern, kinderopvang De Korveltuin, en werkt aan een intensievere samenwerking met logopedisten/fysiotherapeuten.

Het is waardevol gebleken om deze (wijk)partners bij elkaar te brengen. Gezamenlijk werken zij aan een preventieve aanpak en anticiperen zo op problematische situaties in de wijk. In de wijk is er nog steeds wel pestgedrag, maar leerkrachten en ouders hebben het idee dat de problemen in de wijk nu minder de school binnen komen. Dat komt enerzijds door corona, anderzijds omdat het pestgedrag door de school veel scherper in de gaten gehouden wordt en sneller opgelost wordt, nog voordat het uit de hand loopt. Het is veel waard dat de ouder, leerkracht en de wijkpartners samen kunnen bespreken wat het beste is voor de ontwikkeling van het kind. Door de samensmelting van jeugdhulpverlening en onderwijs zijn het geen losse werelden meer en kan er sneller gehandeld worden. Niet alleen de kinderen en hun ouders hebben daar baat bij, ook de school en hulpverleners zelf. Er wordt tot slot ook gewerkt aan gastlessen waarbij er samen met een wijkpartner een lessenspakket opgezet wordt om zo de wijkpartners ook in een positief licht te kunnen introduceren, in plaats van alleen bij problemen.

Een goede informatie-uitwisseling: contact tussen ouders, school, professionals is laagdrempeliger geworden

Een van de doelen voortgekomen uit de Smart Start pilot is een betere informatie-uitwisseling tussen ouders en leerkrachten, maar ook tussen professionals. De school heeft de afgelopen jaren sterk ingezet op laagdrempeligheid, open communicatie, en het bieden van de juiste hulp. Uit de oudertevredenheidsvragenlijst blijkt dat de ouders vinden dat de school erg goed is in het informeren en op de hoogte houden van ouders via diverse kanalen. De school doet meer dan andere scholen om ouders van goede informatie te voorzien en de juiste hulp aan te dragen. Wel kan, zoals eerder genoemd, de ouderbetrokkenheid nog vergroot worden, de school ontwikkelt hiervoor samen met ouders een visie.

De toekomst: werken aan borging van personen en middelen

Voor de toekomst lijkt het verder belangrijk om het Team op Maat en het All-in-concept ook op de lange termijn goed te borgen in personen én middelen. Nu is er een risico dat als er een belangrijke persoon wegvalt, er te veel belangrijke kennis wegvalt.

Ook zijn niet *alle* ouders goed op de hoogte van de mogelijkheden die de school te bieden heeft om kinderen te helpen bij problemen. Dit komt zowel in de gesprekken met ouders als in de oudertevredenheidsvragenlijst terug. Voor sommige ouders kan het daarnaast afschrikken als er iemand is die met je kind mee gaat kijken, ook al zijn de bedoelingen goed. Het lijkt dus belangrijk om *alle* ouders goed te blijven informeren over de mogelijkheden die de school biedt met betrekking tot vroegsignalering en een preventieve aanpak. Hiermee samen hangt het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Er lijkt enerzijds behoefte te zijn bij de school en ouders om meer betrokkenheid te creëren of meer betrokken te worden, anderzijds komt dit niet goed van de grond. Het lijkt lastig om de verbinding met ouders te vinden en te behouden door de diversiteit aan achtergronden in de wijk. Het is goed dat er nu eerst uitgebreider gepeild gaat worden wat de behoeften zijn. De school zou tot slot nog meer aandacht kunnen geven aan kinderen die meer willen of kunnen.

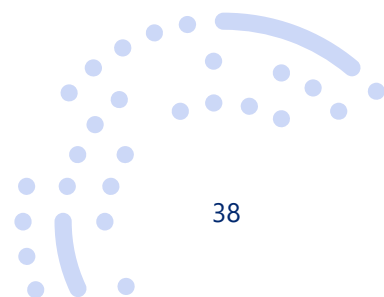
Waar De Zuidwester volop ambities had rondom vroegsignalering en het aanbod zo laagdrempelig mogelijk maken werd dit proces verstoord door corona. Tijdens de lockdowns moest er thuisonderwijs gegeven worden, wat voor de school, de ouders, en de kinderen af en toe een behoorlijke uitdaging was. Leerkrachten hebben meer inzicht en begrip gekregen voor de thuissituatie van kinderen. Ouders vonden dat het contact vanuit de school minimaal was, ze waardeerden wel het laagdrempelige contact via de Whatsapp. Er valt een leerachterstand bij (kwetsbare) kinderen te verwachten door het thuisonderwijs (overigens niet alleen op deze school). De school had als insteek om te behouden wat al geleerd was en de focus niet teveel leggen op het aanleren van nieuwe dingen. Ook op sociaal-emotioneel vlak valt te verwachten dat kinderen nog een en ander moeten verwerken. De leerkrachten zullen hier alert op moeten blijven en hier is ook een rol voor het Team op Maat weggelegd.

Tot slot, ouders hopen dat de Zuidwester in de toekomst het beste uit ieder kind blijft halen en dat de klassen klein blijven met voldoende personeel. De leerkrachten hopen dat ouders zich vrij blijven voelen de school binnen te lopen, ze nog meer aan kunnen sluiten bij de talenten van de kinderen (bijv. ook meer werken met de handen) en dat er ook een aanbod aan sportactiviteiten of hobby's in de wijk komt. Er zijn namelijk weinig (sport)clubs in de wijk.

5.2 De Smart Start aanpak bij andere scholen

Alle geïnterviewden bevelen het Team op Maat en het All-in-concept aan voor andere scholen. Het succes van de aanpak van het Team op Maat blijkt ook uit het feit dat het Team op Maat nu geïmplementeerd wordt op basisschool Don Sarto in Tilburg. De Zuidwester dient hierbij als voorbeeld.⁴⁶

⁴⁶ Zie ook: <https://programmasmartstart.nl/start-team-op-maat-basisschool-don-sarto/>; er worden mogelijk ook Teams op Maat geïmplementeerd in West en Oud-Reeshof.

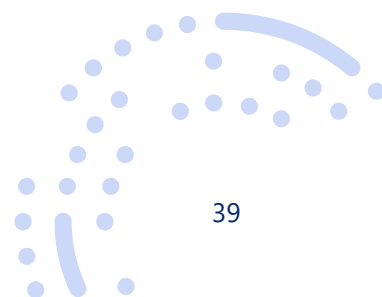

Het is echter wel belangrijk te realiseren dat een Team op Maat tijd vraagt en niet van de ene op de andere dag gerealiseerd is; het team moet immers haar weg vinden op de betreffende school, met de betreffende ouders, en ook op elkaar ingespeeld raken. Wanneer deze innovaties op andere scholen uitgerold worden is het belangrijk om de situatie op en rond de desbetreffende school goed in kaart te brengen, zodat duidelijk is welk type problemen er spelen. Bij De Zuidwester is dat gedaan op basis van data-analyses waar gezocht is naar patronen en verklaringen om op basis van data inzicht te geven in de problematiek die speelde op de school. Deze data-analyses leverden op allerlei gebieden nieuwe inzichten op. Vervolgens zijn in de design thinking sessies de inzichten uit de data verder geduid door ook in gesprek te gaan met professionals en de doelgroep. De innovaties zijn uit de design thinking sessies voortgekomen en vervolgens verder vormgegeven en geïmplementeerd. Andere scholen kunnen leren van deze innovaties, en op basis van de werkzame elementen van het Team op Maat een team opstarten dat in kan spelen op de situatie binnen de eigen school en wijk. Het is tevens belangrijk om goed te monitoren wat het effect is van het Team op Maat, ook op de lange termijn.⁴⁷

Bij basisschool De Zuidwester was er vanaf het begin af aan de wil om een betere zorgstructuur op te zetten en de continuïteit hiervan te waarborgen. Een valkuil bij andere scholen kan zijn dat als er een Team op Maat start op basis van een tijdelijke subsidie, de opgebouwde zorgstructuur wegvalt wanneer de subsidie op is. Het is daarom belangrijk te werken aan duurzame inzet van Teams op Maat. In 2021 is deze ontwikkeling gestart onder regie van Xpect Primair, en is ook de bekostiging van de inzet op De Zuidwester per 2022 aangepast (met een bijdrage door de school zelf aan inzet van de gedragscoach).

Door de specialistische expertise laagdrempelig in de school te brengen en samen te laten werken met de IB en SMW, kan er daadwerkelijk eerder gesignaleerd worden en sneller de juiste hulp ingeschakeld worden, waardoor intensieve hulpverleningstrajecten voorkomen kunnen worden. Het is belangrijk om kinderen zo vroeg mogelijk op de juiste plek te krijgen en dus al bij de voorschoolse voorzieningen te signaleren. Hiervoor is afstemming en een warme overdracht nodig tussen de school en voorschoolse voorzieningen. Een gemeente kan hierin ook een actieve rol spelen door andere scholen te stimuleren deze innovaties te implementeren en hier ook de voorschoolse voorzieningen in mee te nemen (denk aan Teams op Maat 0-12 jaar en Teams op Maat voor de wijk met meerdere scholen en kinderopvanglocaties).

⁴⁷ Zie hiervoor ook de toolkit en verschillende infographics op de BeSmartStart website.

Bijlage A Achtergrond Smart Start pilot De Zuidwester

Deze achtergrondinformatie over de Smart Start Pilot De Zuidwester is ook gepubliceerd op de smart start website, zie onder andere:

- <https://programmasmartstart.nl/pilot-de-zuidwester/>
- <https://programmasmartstart.nl/interview-teun-brand/>
- <https://programmasmartstart.nl/team-op-maat-snel-schakelen-bij-problemen/>

Projectbeschrijving

Duurzame kansen voor kinderen en gezinnen

Projectleider: **Teun Brand**, teun.brand@tilburg.nl

Kun je ouders en leerkrachten coachen, voordat een probleem of zorg om een kind groot is? Zonodig naar hulp verwijzen, snel en zonder rompslomp? Hoe kun je als basisschool goed samenwerken met de wijk en andersom? En hoe gebruik je dan wat je al weet, op basis van data, kennis en ervaringen? Basisschool De Zuidwester startte als eerste met een pilot van het programma Smart Start en werkt sinds ruim een jaar met de eerste innovatie: Team op Maat. De volgende innovatie staat op stapel: eenzogenoemd *all-in concept*.

De Zuidwester is een school in een wijk met veel complexe problemen. Er is relatief veel armoede (27,4 %), wonen veel niet-Westerse allochtonen (21,8%), bijstandsgerechtigden (12,8%), éénooudergezinnen (13,4 %) en is sprake van geringe sociale contacten, criminaliteit en geweld (Gemeente Tilburg, 2018). De maatschappelijke effecten van deze problemen spelen in negatieve zin vaak levenslang door.

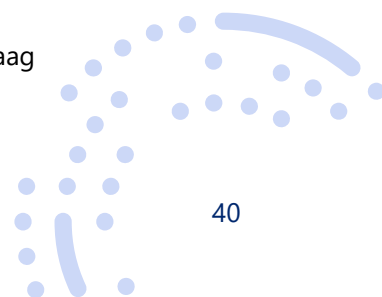
Tijdens deze eerste pilot werkte het programma Smart Start nog niet met CBS-microdata, wel met interviews met ouders, leerkrachten en partners in de wijk. De ambitie werd gedeeld toe te werken naar partnerschap met ouders en met elkaar dezelfde taal te spreken. En er zou meer expertise voor de kinderen en gezinnen beschikbaar zou moeten zijn. De groep meedenkers ontwikkelde het Team op Maat: een team met een IB-er, een gedragscoach en een medewerker Toegang complexe jeugd, die op de school intensief samenwerken en altijd bevroegd kunnen worden. Door ouders en door leerkrachten. En die samen het verschil kunnen maken, voordat een probleem groot wordt.

De tweede innovatie, een all-in concept voor de school en de wijk, wordt nog verder uitgewerkt.

Teun Brand: "Tijdens de pilot kwam het projectteam tot de conclusie: er is méér ondersteuning nodig op De Zuidwester. Bovengemiddeld veel kinderen worstelen op de school met multiproblematiek, een combinatie van gescheiden ouders en armoede bijvoorbeeld. Uit de data en interactieve design thinkingsessies met een gemixte groep meedenkers bleek ook op welke vlakken hulp nodig is, dus kon de school gerichte maatregelen treffen."

Interview met Teun Brand

Op Basisschool De Zuidwester startte najaar 2018 de eerste pilot van het programma Smart Start. Ondertussen lopen er vijf pilots in de regio Hart van Brabant. In diverse (sociale) werkgebieden, zoals wonen, zorg, welzijn en onderwijs. De concrete onderzoeksvraag verschilt in alle pilots, maar het doel is steeds hetzelfde. Teun Brand, projectleider

Smart Start, deelt zijn ervaringen over de pilot op De Zuidwester én vertelt over ambitieuze nieuwe plannen.

“Data heeft de toekomst, juist ook in het sociale domein”

Basisschool De Zuidwester startte als eerste met een pilot van het programma Smart Start. “Er gebeurt veel op deze school, het kon er onrustig zijn. Daar wilden we iets mee”, vertelt projectleider Teun Brand. Merken de kinderen, ouders en leerkrachten van De Zuidwester al iets van de innovaties die ontwikkeld zijn binnen de Smart Start-pilot?

In het programma Smart Start nemen we objectieve data – ook uit onderzoeken – als uitgangspunt. Die data combineren we met de kennis en ervaring van professionals en ouders. Samen – met een projectteam – werken we toe naar innovaties die gericht zijn op preventie in plaats van oplossing.

“Onze onderwijsprofessionals hebben veel verstand van kinderen, die ze altijd optimaal inzetten”, aldus Teun. “Het gebruik van data zorgt voor een nieuwe impuls. Hiermee staven we de onderbuikgevoelens van de professional en leggen we blinde vlekken bloot. Een extra bevestiging, waardoor we gefundeerd blijven handelen.”

“Data heeft de toekomst, juist ook in het sociale domein”

Gerichter interveniëren

Tijdens de pilot kwam het projectteam tot de conclusie: er is méér ondersteuning nodig op De Zuidwester. Bovengemiddeld veel kinderen worstelen op de school met multiproblematiek, een combinatie van gescheiden ouders en armoede bijvoorbeeld. Uit de data en interactieve design thinkingsessies met een gemixte groep meedenkers bleek ook op welke vlakken hulp nodig is, dus kon de school gerichte maatregelen treffen. Daarvoor zijn twee oplossingen bedacht:

- Een all-in concept bieden op school
- Een Team Op Maat biedt de ondersteuning die nodig is

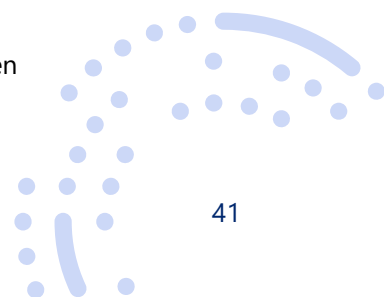
Warm bad

“Zowel kinderen als ouders moeten een school als een warm bad ervaren. Kies je voor een school? Dan kies je voor een totaalpakket. Dat is het idee voor De Zuidwester”, licht Teun toe. “Onder één dak helpen allerlei partijen mee om het geluk en succes van jouw kind te bevorderen”

Om hier invulling aan te geven is op De Zuidwester een Team Op Maat samengesteld, met professionals die leerlingen én ouders op locatie van de school de ondersteuning kunnen bieden die nodig hebben. “Zo is schoolmaatschappelijk werk uitgebreid en er is een gedragscoach in de school. Zij hebben – samen met de intern begeleider – een kort lijntje met logopedie en de wijkagent. De regio Hart van Brabant – en in ons geval de Gemeente Tilburg – heeft daaraan bijgedragen. We doen het met z’n allen.”

Verbinding

De ambitie is om nóg meer verbinding te creëren tussen de school en de wijk. Dat werkt twee kanten op: de school heeft iets aan de wijk én andersom. En door samen

een veilige omgeving voor kinderen te bieden, vergroot je de kansen van kinderen. Hoe je 'succes' ook definieert; van CITO-score tot geluksgevoel. "De vernieuwingen zorgen al voor meer rust in de school, blijkt uit feedback van het team van De Zuidwester. Leerlingen krijgen de ondersteuning die ze verdienen en ook voor ouders is het Team Op Maat een laagdrempelig aanspreekpunt. Tegelijkertijd komen leerkrachten weer meer aan lesgeven toe."

Over Teun Brand

Teun Brand werkt bij de gemeente Tilburg en was hiervoor basisschooldirecteur bij Xpect Primair. Hij volgde Angela Horsten op als Projectleider Smart Start. Hij gelooft écht in dit project, vertelt hij. "Recent rondde ik de Executive Master of Management and Organization af. "Al mijn studiegenoten waren manager of directeur, in allerlei branches. Je merkt dat iedereen globaal met dezelfde onderwerpen bezig is: organisatieontwikkeling, menselijk kapitaal én data. Dat laatste is echt een hot topic. Het sociale werkveld loopt niet voorop in het werken met data. Voor het basisonderwijs (in Tilburg) is het Smart Startprogramma een mooie eerste stap; juist omdat het niet alleen om data draait, maar altijd om de combinatie van data met kennis en ervaringen. Ik wil het heel graag verder ontdekken."

De vervolgpilot

Naast het implementeren en borgen van de innovaties op De Zuidwester is er een tweede doel: de pilot uitbreiden. De eerste pilot is er altijd 'een om van te leren'. "En dat doen we zeker. In onze vervolgpilot passen we direct toe wat we geleerd hebben. Zo breiden we onze doelgroep uit. We selecteren drie buurten in Tilburg waar minstens drie scholen zijn. We mogen dan gebruik maken van de microdata van het CBS. Op basis van die data stellen we – per buurt – een projectteam samen; we weten dan namelijk al beter wie nodig is. We hebben daar ook de ouders bij nodig."

Overdraagbaar

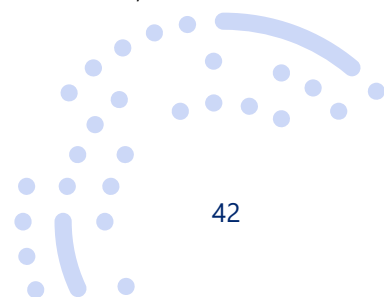
Uit de vervolgpilot komen mogelijk weer compleet andere innovaties voort. Het idee van Smart Start is wel dat het overdraagbaar is; dat de werkwijze en oplossingen overgenomen kunnen worden door andere scholen in de stad of elders in het land. "Vanzelfsprekend is het geen kopiëren en plakken, want een analyse van alle data kan ook uitwijzen dat een school iets compleet anders nodig heeft."

Het geld volgt de goede ideeën

Alle kosten zijn voor nu in de pilots meegenomen. Verschillende partijen dragen bij, waaronder de gemeente en Xpect Primair. "Ik was voorheen zelf schooldirecteur. Als ik zie dat iets werkt als een trein, onderzoek ik vanzelfsprekend hoe ik in de toekomst ruimte kan (blijven) maken in de begroting om de maatregel te bestendigen", besluit Teun.

Achtergrond Team op Maat: snel schakelen bij problemen

Basisschool De Zuidwester, in het hart van de Tilburgse wijk Korvel, worstelde lange tijd met de onevenwichtige opbouw van de wijk en met de complexe problematiek bij een aantal gezinnen in de wijk, die ook de school 'in komt'. De eerste Smart Start-pilot leidde onder meer tot de ontwikkeling van Team op Maat: een intern begeleidingsteam, met mensen van binnen en buiten de school, dat snel kan schakelen zodra zich problemen voordoen bij kinderen. En dat risico's op problemen herkent, zodat zij kunnen helpen om erger worden te voorkomen. Hoe

zijn de eerste ervaringen van en met dit team? En: hoe ziet de gedroomde toekomst van de school en het team eruit?

Uit de wijktoets Tilburg blijkt dat een gedeelte van de bewoners van de Tilburgse wijk Korvel veel uitdagingen kent. Zo is het percentage bewoners onder de armoedegrens hoger dan gemiddeld, kent de wijk relatief veel bijstandsgerechtigden, zijn er veel echtscheidingen én kampt de wijk met verslavingsproblematiek. Een combinatie van deze risicofactoren kan bij kinderen leiden tot complexe problemen en achterstanden.

Dat merken ze ook op De Zuidwester, een echte buurtschool. Door deze problemen was de balans tussen didaktiek en pedagogiek soms zoek, schetst Intern Begeleider Claire Schilte, die zelf jarenlang voor de klas stond. "Je voelt je als leerkracht machteloos als je afhankelijk bent van hulpverleners om het kind verder te helpen. Zeker als het lang duurt voordat er wordt ingegrepen; er zaten veel schakels tussen mij als leerkracht en de hulpverlening, waardoor het een tijd duurde voordat er werd doorgepakt. We waren op een gegeven moment zoveel bezig met problematiek bij leerlingen, dat het onderwijs in de knel kwam. Erg jammer, want met gerichte hulp zouden de meeste kinderen veel verder kunnen komen." Volgens schooldirecteur Andy de Graaf hebben leerkrachten zeker wel de expertise om kinderen met problemen te helpen. "Maar de problematiek was en is hier vaak gewoon te groot en complex voor mensen die zich vooral met onderwijs bezig zouden moeten houden."

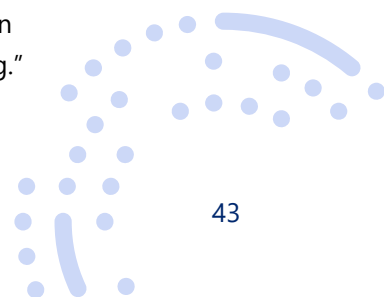
Gespecialiseerd team

In 2018 vond op De Zuidwester, juist vanwege het specifieke profiel van de wijk en de school, de eerste Smart Start-pilot plaats. Na interviews met ouders, leerkrachten en partners in de wijk luidde de conclusie dat er meer expertise voor kinderen en gezinnen beschikbaar zou moeten zijn. Dat leidde uiteindelijk tot de ontwikkeling van het Team op Maat, waarin – naast Claire – ook gedragscoach Christel Heeren (Sterk Huis) en Medewerker complexe jeugd Marleen Heijmans (Toegang Tilburg) werken.

Volgens Christel kreeg het Team op Maat meer vorm tijdens de Design Thinking-sessies in het kader van Smart Start (eind 2018), maar waren er al eerder plannen voor een soortgelijke aanpak. "We wilden af van die situatie waarin de school voortdurend brandjes aan het blussen was. Al snel realiseerden we ons dat een gespecialiseerd team uitkomst zou kunnen bieden; met teamleden die het speelveld kennen, snel schakelen met ouders en andere professionals en die meteen dóór kunnen pakken. Vanuit de gemeente kregen we de ruimte om zo'n team op te zetten. 'Kijk maar wat nodig is om ervoor te zorgen dat het voor de kinderen, en ook voor de leerkrachten rustig wordt', was de opdracht."

Opluchting

Het Team op Maat komt met grote regelmaat bijeen. Marleen vertelt hoe een leerkracht signaleerde dat een kind in de klas zich enorm verantwoordelijk voelde voor een ander kind binnen het gezin, met wie het helemaal niet goed ging en dat suïcidaal was. "De ouders waren overbelast en daardoor niet goed bij machte om met de complexe problematiek om te gaan, en ook de gezinstherapeut had het gevoel dat dit haar pet te boven ging. Met als gevolg dat de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het gezinlid deels bij het kind kwam te liggen. Dat was voor het kind natuurlijk een veel te grote last om te dragen; de situatie thuis bleek voor beide kinderen onveilig."

Door snel optreden van het Team op Maat werd er uiteindelijk een spoedplaatsing geregeld, blikt Marleen terug. "Met beide kinderen gaat het inmiddels stukken beter, er is in korte tijd meer rust gecreëerd, met onder andere passende behandeling. Ook voor ons was dat een behoorlijk opluchting."

Argwaan

Het is volgens Andy maar één geslaagd voorbeeld van hoe er, sneller dan voorheen, kan worden geschakeld. "Door de korte lijnen met de hulpverleningsorganisaties is er een enorme vertrouwensband ontstaan. Dat bereik je niet als iemand ver weg achter een bureau zit. Wat het soms wel lastig maakt, is de argwaan die veel ouders nog koesteren richting allerlei instanties. Tegelijkertijd missen ze vaak het zelfvertrouwen en de empowerment om op een goede manier voor zichzelf en hun kind op te komen." Ook Claire bespeurde in het begin behoorlijk wat argwaan richting de hulpverlening en ook het Team op Maat. "Dat vertrouwen is écht gegroeid. Nu vinden ouders het fijn als Christel video-hometraining geeft en bij hen thuis komt filmen, zodat ze die beelden later samen terug kunnen kijken. "Het is belangrijk dat we ouders meenemen in het proces, want met elkaar kunnen we het kind het beste helpen."

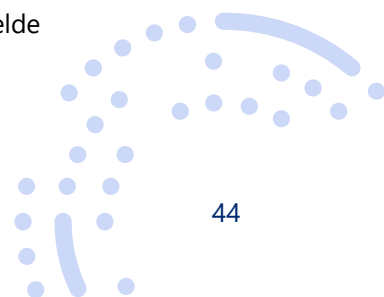
De school voelt vaak al snel aan of een kind iets extra's nodig heeft, vult Christel aan. "Wanneer het kind extra ondersteuning nodig heeft, kan het meer tijd kosten om ouders in dit proces mee te nemen. Uiteindelijk moeten ouders zélf tot de conclusie komen dat verdere hulp nodig is – en dat is vaak lastig als er echt flinke problematiek onder zit. Het is dan goed zoeken naar de balans tussen het tempo van de school en het tempo van de ouders. Hoe geef je beide partijen het gevoel dat hun inbreng belangrijk is?" Waar Christel in het begin 8 uur aanwezig was op school en soms moest 'zoeken' naar haar ingangen, zitten haar huidige 12 uur op school inmiddels standaard 'propvol'. "We weten elkaar als team steeds beter te vinden. Ook ga ik steeds meer outreachend te werk binnen de school: door informele gesprekken met leerkrachten en ouders."

Vertrouwensband

Uit onderzoek blijkt dat kinderen zich beter ontwikkelen als school en ouders goed samenwerken, vertelt onderwijskundig teamleider Karlijn Dankers van De Zuidwester. "Je wil voorkomen dat je alleen contact hebt met ouders als het niet goed gaat met hun kind of als ze niet tevreden zijn over school. Want in die situatie loop je het risico dat ouders en school tegenover elkaar komen te staan, terwijl je juist graag met ze samen wil werken in het belang van het kind. Daarom is er bij ons op school een start gemaakt met ouderbetrokkenheid 3.0, waarbij we vanaf het begin investeren in de relatie met ouders. Bij rondleidingen voor ouders benadruk ik ook altijd dat we werken volgens het 'all-in-concept': dat we korte lijnen hebben met alle betrokken partijen, zoals de VVE, de gezonde-schoolspecialist, het consultatiebureau en de wijkagent. Dat we het belangrijk vinden dat de school en de wijk elkaar versterken en de drempels naar elkaar toe verdwijnen. De afgelopen jaren werden onze grenzen enorm opgerekt; te vaak kwamen we als school op de stoel van hulpverlener terecht. Vaak bleek elkaar kennen het verschil te maken. Nu kunnen we snel schakelen op het moment dat er zorgen zijn."

Spil in de wijk

Waar staan De Zuidwester en het Team op Maat over vijf jaar? Claire hoopt vooral dat het dan nog vanzelfsprekender is geworden dat verschillende partners in- en uitlopen en gedeelde verantwoordelijkheid dragen. "In de designsessies van Smart Start is dit als een

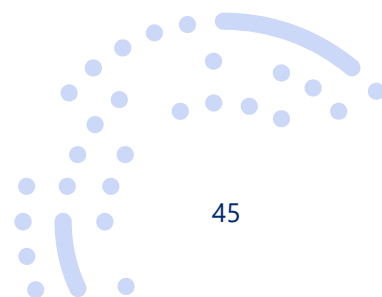
tweede ambitie naast het Team op Maat genoemd. Nu het Team op Maat goed draait, gaan we met dit tweede idee aan de slag: het all-in concept. Neem de wijkagent: daar heb ik nu al een kort lijntje mee. Zeker in deze wijk moet je samen optrekken; als wij weten hoe kinderen de school binnenkomen, kunnen we daar op anticiperen. Samen met alle partners streven we ernaar om kinderen optimaal in beeld te hebben. En verder zou het mooi zijn als we partijen als de politie en de GGD ook eens op leuke en informatieve momenten in onze school kunnen ontvangen.”

Ook Karlijn hoopt dat de school de komende jaren uitgroeit tot de ‘spil in de wijk’. “Een laagdrempelige plek, waar bijvoorbeeld ook de GGD af en toe binnenloopt om voorlichtingsochtenden te verzorgen. En waar ouders geen angst meer kennen om veroordeeld te worden, maar het gevoel hebben: we doen het samen.” De basis voor gerichte ondersteuning ligt er nu, stelt Christel. “Nu moet het nog normaler worden dat kinderen die zorg gaan krijgen, als die nodig is. Dat de wijk meer de school in komt en de school meer de wijk in gaat. En dat de ouders daar vanzelfsprekend een belangrijke rol in hebben, nóg meer dan nu.”

Preventie

Een belangrijk doel van Smart Start is preventie. Andy zou graag zien dat dat de komende jaren meer aandacht krijgt, zowel van het Team op Maat als van het praktiseren van het all-in-concept. De effectmeting die dit schooljaar loopt, met onder andere gesprekken met ouders, leerkrachten en professionals zal daar extra handvatten voor geven, is de verwachting. “In deze coronatijd is het fysieke overleg tussen ons en partijen als ContourdeTwern, de politie en woningbouwverenigingen helaas opgeschort, al kunnen we nog altijd snel schakelen via een groepsapp. In de toekomst hopen we, nog meer dan nu, te kunnen voorkómen dat problemen escaleren.”

Ook Marleen hoopt dat het team erin slaagt om meer te doen aan preventie. “De aandacht gaat nog vaak naar kinderen met de grootste ondersteuningsbehoefte die snel iets nodig hebben. Daar kunnen we nu steeds beter in voorzien. Nu is het zaak om ook in het traject daarvóór al meer te doen.” Meer aandacht voor preventie zorgt ervoor dat leerkrachten nóg meer dan nu vooral aan onderwijs toekomen, benadrukt Karlijn. “Dan kunnen we als school weer doen waar we goed in zijn: kinderen zo goed mogelijk toerusten voor een kansrijke plek in de samenleving.”

Bijlage B Interviewleidraad, interviews Team op Maat 2020

De volgende thema's zijn besproken in de interviews met het Team op Maat.

(1) Achtergrond Smart Start + korte inleiding evaluatie

(2) Missie/visie Team op Maat:

- Waarom is het Team op Maat er gekomen?
- Welke problemen spelen er nu op de school onder leerlingen?
- Wat maakt het voor leerkrachten lastig om goed les te geven?
- Wat is de opdracht die het Team op maat meegekregen heeft?
- Hoe wordt dit geïmplementeerd?
- Wat denken jullie als Team op Maat aan het einde van 2020 bereikt te hebben? En eind 2021?
- Hoe is de afstemming van Team op Maat leden met elkaar?
- En met de leerkrachten en de school?
- Hoe was dit in het verleden?

(3) Merkbare effecten

Rust in de klas: een van de doelen is om meer rust in de klas te krijgen en dat onrustige kinderen beter worden geholpen.

- Hoe werden deze kinderen voorheen geholpen?
- Wat wordt er nu anders gedaan?
- Kortom wat kunnen we verstaan onder "worden beter geholpen"?

Informatie-uitwisseling ouders en leerkrachten: een van de doelen is dat er betere informatie-uitwisseling plaats gaat vinden tussen ouders en leerkrachten.

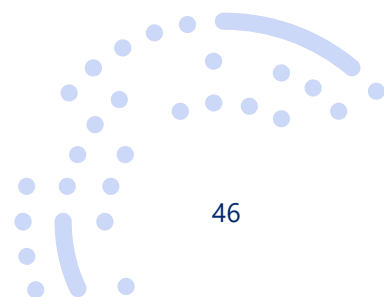
- Welke verbeteringen verwacht jij hierin over de tijd?
- Hoe zouden we dat meetbaar kunnen maken? (bijv. het aantal contactmomenten?)

Informatie-uitwisseling tussen professionals in de wijk (met elkaar en met de Zuidwester):

- Hoe is het contact nu met professionals in de wijk?
- Met welke professionals is er contact?
- Met welke professionals is er geen contact, maar is het wel wenselijk?
- Waarom is dat contact er nog niet?
- (wat maakt het lastig/welke barrières kom je tegen?).
- Welke veranderingen verwacht je hierin over de tijd?
- Weten leerkrachten externe deskundigen te vinden? Weten ze waar ze terecht kunnen met vragen?
- Hoe zouden we dat meetbaar kunnen maken?

Afstemming tussen ouders en school over de hulpverlening van het kind:

- Hoe is dit nu?
- Hoe zou je dit graag zien?
- Welke verbeteringen werken jullie over de tijd naar toe?
- Waarom is dat belangrijk?

- Hoe zouden we dat meetbaar kunnen maken?

Herkenning signalen:

- Herkennen leerkrachten signalen bij de kinderen, krijgen ze hierin ondersteuning? Hebben ze dat nodig?
- Wat kan het Team op Maat hierin bijdragen?
- Hoe verwacht je dat dit zich over de tijd gaat ontwikkelen?
- Hoe worden leerkrachten straks meer ondersteund? (bijv. observaties in de klas?)
- Hoe zouden we dat meetbaar kunnen maken?

All-in concept:

- In hoeverre is het team op maat betrokken bij het All-in concept?

Vertrouwen en betrokkenheid ouders: een van de wensen/doelen is om hogere ouderbetrokkenheid te hebben en meer vertrouwen van ouders in de school.

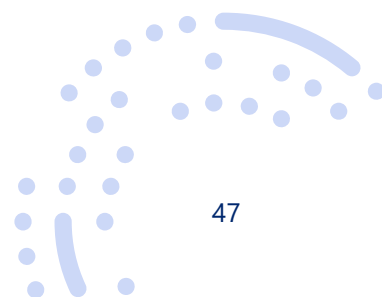
- Hoe is de situatie nu?
- Weet je hoe het vertrouwen van ouders in de school nu is?
- Zijn ouders betrokken? Waar merk je dat uit op?
- Zijn ouders vijandig? Hoe merk je dat?
- Wat is het ideale plaatje?
- Hoe wordt hiernaartoe gewerkt?
- Kloppen ouders zelf snel aan bij de school/Team op Maat m.b.t. problemen met hun kind?
- Wat voor vragen zouden we aan ouders moeten stellen?

Preventief: een van de doelen is om alle kinderen goede ontwikkelkansen bieden. Daar hoort ook bij het voorkomen van schooluitval.

- Hoe vaak komt schooluitval nu voor?
- Hoe kunnen we inzichtelijk maken dat problemen bij kinderen eerder gesignaleerd worden?

(4) Afronding

- Nog andere onbenoemde belangrijke punten?
- Afsluiting + bedanken

Bijlage C Interviewleidraad; interviews Team op Maat, leerkrachten, ouders 2021

In 2021 zijn na de zomervakantie interviews afgenomen met het Team op Maat, leerkrachten en ouders. De volgende thema's zijn besproken in de interviews.

A. Interviews Team op Maat

(1) Achtergrond Smart Start + korte inleiding

We bespreken welke veranderingen er opgetreden zijn na de Smart Start pilot, met focus op het afgelopen jaar. We kijken terug op de ambities in het jaar 2020-2021: wat is er gehaald? We bespreken de impact van corona en welke bredere opbrengsten het Team op Maat heeft opgeleverd.

(2) Veranderingen Smart Start pilot, focus op afgelopen jaar

- Hoe is de afstemming/ korte lijntjes?
- Vorige keer hebben jullie de missie omschreven als: zo snel mogelijk een probleem traceren en duiden en voorkomen dat problemen groter worden. Past deze missie nog steeds bij het Team op Maat?
- Hoe is het vertrouwen van ouders in de school?
- Hoe is het contact vanuit ouders met het Team op Maat?
- In 2019-2020 is gewerkt aan verkleinen afstand leerkrachten tot Team op Maat. Dat bleek bij de bovenbouw nog wat lastiger te zijn. Hoe is dat nu?
- Wordt het Team op Maat nu schoolbreed gedragen?

(3) Ambities richting 2021: wat is ervan terecht gekomen?

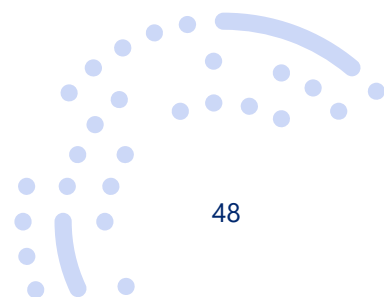
De verschillende ambities die voortgekomen zijn uit de interviews van 2020 zijn besproken om inzicht te krijgen in hoeverre deze gerealiseerd zijn.

Team op Maat:

- Uitwerken All-in-Concept, waaronder gastlessen.
- Inzichtelijker maken voor leerkrachten wie ze wanneer in kunnen schakelen en sneller verschillende partners bij elkaar brengen omtrent een casus.
- Warme overdracht & orthopedagoog aangenomen: wat zijn hier de merkbare effecten van?
- Borgen van Team op Maat, zodat dit niet persoonsafhankelijk is (bijv. rollen vastleggen, functieprofielen).
- Vergroten zichtbaarheid naar ouders & in het schoolbeleid, met leerkrachten.

All-in-concept:

- Uitwerken All-in-Concept, waaronder gastlessen.
- Externe partners prominente plek in de school.
- Vertrouwen van ouders in externe partners vergroot? (niet alleen als probleemoplossers)
- Partners goed beeld van wat er leeft en gebeurt in en rondom de school?
- Is er meer preventieve inzet? Hoe wordt dat gedaan?

- Zijn er nog andere partners aangehaakt? (we hadden al: het wijkteam, Contour de Twern, de gemeente, handhaving, school, Sterk Huis, (jeugd)politie en de woningbouw).
- Andere scholen met vergelijkbare problematiek en samenwerking SBO.
- Hoe is de LT borging, ook met wijkpartners?
- Hoe worden ouders hierin betrokken?
- Hoe is de communicatie wijk/school?

Bredere informatie-uitwisseling:

- Hoe is de informatie-uitwisseling tussen ouder & leerkrachten nu?
  - Kloppen ouders zelf sneller aan bij problemen?
  - Zijn ouders nog vaak vijandig?
  - Zijn ouders vaker betrokken?
  - Kun je iets zeggen over pestgedrag/ongewenst gedrag op school en hoe hierop gehandeld wordt?
  - Is er inmiddels een ouderkamer?
- Hoe is de informatie-uitwisseling tussen Team op Maat en professionals?
  - Afstemming in pandige KDV gaat goed, hoe is dat met andere KDV's in de wijk? (warme overdracht)
  - Afstemming wijkpartners op casusniveau?
  - Is er afstemming met GGD?
  - Met welke professionals is er geen contact, maar is het wel wenselijk?

(4) Impact corona

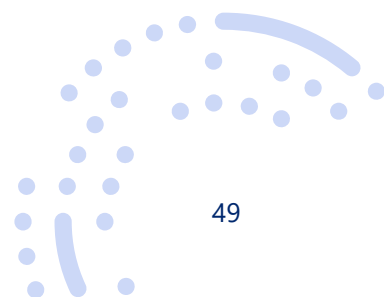
- Hoe was het contact met ouders in corona-tijd?
- Is er toen het kon meer fysiek contact met ouders geweest?
- Wat nemen jullie mee uit de corona-tijd dat positieve impact had?

(5) Ambities richting de toekomst

- Welke ambities zijn er richting de toekomst?
  - Team op Maat
  - All-in-Concept
  - Informatie-uitwisseling

6) Bredere opbrengsten Team op Maat

- Alles bij elkaar genomen:
  - Kunnen we concluderen dat er meer rust in de klas is? Dat leraren meer toekomen aan les geven?
  - Kunnen we concluderen dat kinderen nu eerder en sneller geholpen worden?
  - Kunnen we concluderen dat het vertrouwen van ouders in de school is toegenomen en dat ouders meer betrokken zijn?
- Wegen de investeringen op tegen wat het opgeleverd heeft?
- Zou je dit aanraden op andere scholen?
- Wat maakt deze concepten uniek?

(7) Afronding

- Zijn er nog dingen niet genoemd die wel belangrijk zijn?
- Afsluiting + bedanken

B. Interviews – Ouder/leerkracht

Ouders en leerkrachten kregen deels dezelfde interviewvragen. Waar er verschillen waren in de vragen is dit aangegeven als een vraag gericht aan de ouder of aan de leerkracht (schuingedrukte tekst).

(1) Introductie

- Doel interview + introductie interviewer
- Kun je kort iets over jezelf vertellen?
- *Ouder:* Hoe lang zitten je kinderen hier al op school?
- *Leerkracht:* Hoe lang werk je hier al?
- Wat weet je van Smart Start?

(2) Veranderingen sinds Smart Start

- Welke veranderingen heb je de afgelopen jaren gemerkt?
- *Leerkracht:* Wat hoor je van andere leerkrachten?
- Wat hoor je van (andere) ouders? / Wat vinden andere ouders van de school?
- Wat hebben kinderen van de veranderingen gemerkt?

(3) Ouder betrokkenheid

De school vindt het belangrijk om de ouderbetrokkenheid te vergroten en vertrouwen in school:

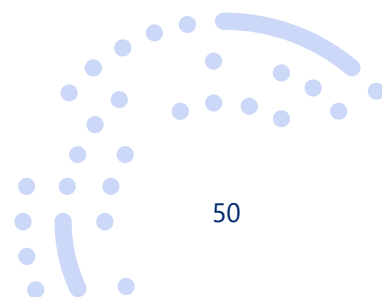
- Wat merk je hiervan?
- *Ouder:* Word je als ouder goed op de hoogte gehouden? waarom wel/niet?
- Wat zou de school nog meer kunnen doen?
- Wat vind je van de samenwerking tussen leerkrachten en hulpverleners?
- Wat merk je van pestgedrag/ongewenst gedrag op school?
- Hoe wordt hierop gehandeld?

(4) School in de wijk

- Heb je het idee dat er door de school samengewerkt wordt met wijkpartners?
  - Waarom wel/niet?
  - Hoe merk je dat?
- In de wijk spelen soms problemen. Die kwamen voorheen mee de school in.
  - Wat merk je daar als *ouder/leerkracht* nu van?
  - *Ouder:* En je kinderen?
  - *Leerkracht:* En de kinderen in de klas?
- *Ouder:* Word je als ouder betrokken bij de dingen die in de wijk spelen?
- Weet je iets over de afstemming KDV & School?

(5) Corona

- Hoe was de corona-tijd? hoe was contact met ouders en kinderen?
- Wat vind je dat de school mee moet nemen uit de corona-tijd?

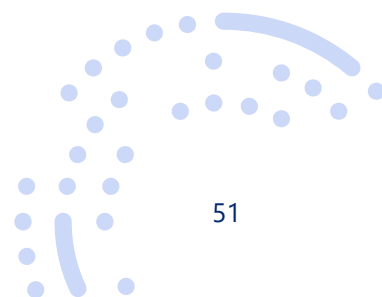

(6) Opbrengsten en toekomst

- Wat maakt deze school uniek?
- Wat zou de school nooit moeten veranderen?
- Wat zou je graag willen dat de school in de toekomst nog gaat veranderen?
- Wat zijn jouw wensen voor de school in de toekomst?
- En voor de kinderen hier op school?
- Wat kunnen anderen scholen leren van deze school?

(7) Afronding

- Welke dingen wil je zelf nog graag noemen?
- Afsluiting + bedanken.

Bijlage D Oudertevredenheidsvragenlijst 2021

De gebruikte vragenlijst is afkomstig van het kwaliteitssysteem WMK (Werken Met Kwaliteit), een coproductie van: Bos Onderwijs Consultancy te Ede (Cees Bos, auteur); Koninklijke Van Gorcum te Assen (uitgever); Kwest Online te Zuidwolde (automatiseerder). Alle vragen werden in de vorm van stellingen gemeten op een 4-puntsschaal, behalve de meerkeuzevragen en open vraag. Vraag Q95 en 96 zijn door Centerdata toegevoegd.

Meerkeuzevragen

Q1. Hoeveel kinderen heeft u op school?

1 1

2 2

3 3

4 meer dan 3

Q2. In welke groep zit het kind waarvoor u deze vragenlijst invult?

Dropdown menu 1 - 8

Q3. Is het kind waarvoor u deze vragenlijst invult een jongen of een meisje?

1 jongen

2 meisje

Kwaliteitszorg

Q4. De school vraagt in voldoende mate naar de mening van ouders over de school

Q5. De schoolleiding en/of de leraren houden rekening met mijn mening

Q6. Op school gelden er goede regels

Q7. Mijn kind(eren) voelt (voelen) zich veilig op school

Q8. De leraren grijpen snel in als er ruzie is

Q9. De schoolleiding grijpt goed in bij incidenten EIGEN

Q10. De school beschikt over een goede klachtenregeling

Q11. De school staat goed bekend

Q12. De ouders spreken positief over de school

Q13. De schoolgids bevat voldoende informatie EIGEN

Aanbod

Q13. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan normen en waarden

Q14. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan andere culturen

Q15. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan maatschappelijke thema's

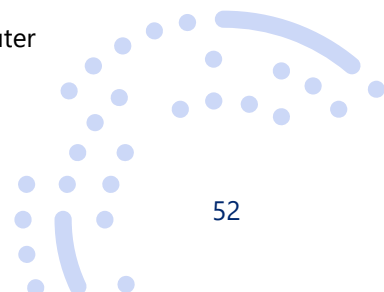
Q16. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan actief burgerschap

Q17. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan de actualiteit

Q18. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan leren leren

Q19. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan leren plannen

Q20. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan het werken met de computer

- Q21. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan projecten
- Q22. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan algemene thema's
- Q23. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan buitenschoolse activiteiten
- Q24. De leraren besteden voldoende aandacht aan werkstukken
- Q25. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan het ontwikkelen van algemene kennis
- Q26. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan creatieve vorming/creatief werken
- Q27. De schoolgids bevat voldoende informatie over het aanbod
- Q28. Ik heb vertrouwen in de kwaliteit van de school

Tijd

- Q29. De school besteedt voldoende aandacht aan leerlingen die hulp nodig hebben
- Q30. De school besteedt voldoende aandacht aan leerlingen die meer willen of kunnen
- Q31. De leraren geven (te) weinig huiswerk
- Q32. De leraren geven (te) veel huiswerk
- Q33. De school zorgt ervoor dat er weinig lesuitval is
- Q34. De school probeert op een goede manier verzuim te voorkomen
- Q35. Ik ben tevreden over de schooltijden

Pedagogisch Handelen

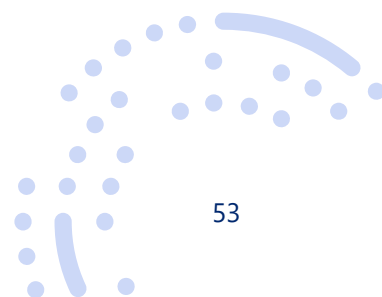
- Q36. De school ziet er gezellig uit
- Q37. De lokalen zien er gezellig uit
- Q38. De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen goed (respectvol) met elkaar omgaan
- Q39. De leraar kan goed luisteren
- Q40. De leraar besteedt voldoende aandacht aan ruzies en misverstanden
- Q41. De leraar besteedt voldoende aandacht aan pestgedrag
- Q42. De leraar heeft belangstelling voor mijn zoon/dochter
- Q43. De leraar zorgt voor een veilig klimaat in de klas(sen)
- Q44. De leraar toont respect voor mijn zoon/dochter
- Q45. De leraar ondersteunt het zelfvertrouwen van mijn zoon/dochter
- Q46. De leraar stelt zich positief op naar mijn zoon/dochter
- Q47. De leraar bevordert de zelfstandigheid van mijn zoon/dochter
- Q48. Ik heb er vertrouwen in dat de school ervoor zorgt dat mijn kind zich zo goed mogelijk ontwikkelt
- Q49. Ik stap makkelijk op een leerkracht af om iets te bespreken over mijn kind

Didactisch Handelen

- Q50. De leraar van mijn zoon/dochter is gemotiveerd
- Q51. De leraar zorgt ervoor dat mijn zoon/dochter het werk goed kan doen
- Q52. De leraar van mijn zoon/dochter kan goed uitleggen
- Q53. De leraar ondersteunt mijn zoon/dochter goed bij het werk
- Q54. De leraar daagt mijn zoon/dochter voldoende uit
- Q55. De leraar houdt voldoende rekening met de interesses van mijn zoon/dochter

Afstemming

- Q56. De leraar heeft goed zicht op de vorderingen van mijn zoon/dochter
- Q57. De leraar houdt goed rekening met het niveau van mijn zoon/dochter
- Q58. Het taalgebruik van de leraar is correct

- Q59. Actieve en zelfstandige rol van de leerlingen
- Q60. De leraar activeert mijn zoon/dochter in voldoende mate
- Q61. De leraar geeft mijn zoon/dochter voldoende eigen verantwoordelijkheid
- Q62. De leraar van mijn zoon/dochter laat voldoende samenwerken
- Q63. De leraar laat mijn zoon/dochter voldoende zelfstandig werken

Schoolklimaat

- Q63. Ik ben tevreden over de schoolgids (zie website)
- Q64. Ik word goed geïnformeerd over de gang van zaken op school
- Q65. Ik ben tevreden over de nieuwsbrieven die ik ontvang
- Q66. De school organiseert (normaal gesproken) voldoende activiteiten voor ouders
- Q67. Ik ben tevreden over de 10 minuten gesprekken
- Q68. De sfeer op school is goed
- Q69. Mijn zoon/dochter voelt zich veilig op school
- Q70. De school ziet er verzorgd uit
- Q71. De lokalen zien er verzorgd uit
- Q72. Ik voel me betrokken bij de school
- Q73. Ik ben tevreden over het startgesprek aan het begin van het jaar

Zorg en begeleiding

- Q74. De school communiceert goed met de ouders over (extra) begeleiding
- Q75. De school biedt goede hulp bij leer- en/of gedragsproblemen
- Q76. In geval van extra zorg worden de ouders er goed bij betrokken
- Q77. De school geeft goede adviezen met betrekking tot over de hulp die je als ouder kunt geven aan je kind
- Q78. Het is mij duidelijk in welke gevallen een leerling blijft zitten
- Q79. Het is mij duidelijk in welke gevallen een leerling een groep kan overslaan
- Q80. De school begeleidt ouders goed bij de keuze van het vervolgonderwijs
- Q81. De school geeft voldoende informatie over de verschillende scholen voor voortgezet onderwijs
- Q82. De school geeft goede adviezen met betrekking tot de (vervolg)schoolkeuze
- Q83. De school organiseert voldoende rapportbesprekingen
- Q84. De rapportbesprekingen zijn zinvol
- Q85. De school heeft het beste voor met mijn kind

Opbrengsten

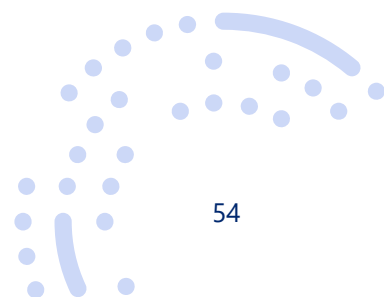
- Q86. De school geeft inzicht in de eindresultaten
- Q87. De school informeert ouders over de toetsresultaten

Integraal Personeelsbeleid

- Q88. Ik weet waar de school voor staat
- Q89. De visie van de school op onderwijs is mij helder

Algemeen

- Q90. Ik heb de school gekozen omdat de identiteit mij aansprak
- Q91. Ik heb de school gekozen omdat de school dichtbij is

Q92. Ik heb de school gekozen omdat de resultaten goed zijn

Q93. Ik heb de school gekozen omdat anderen dat hebben aanbevolen

Q94. Ik ben tevreden met de schoolkeuze

Alleen invullen als u in 2018 of eerder al (een) kind(eren) op De Zuidwester had.

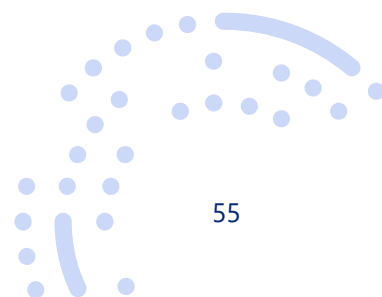
Q95. Gekeken naar de afgelopen drie jaar:

A. is de school beter geworden in hoe zij ouders informeert over de ontwikkeling van uw kind

B. ben ik mij als ouder meer welkom gaan voelen op de school

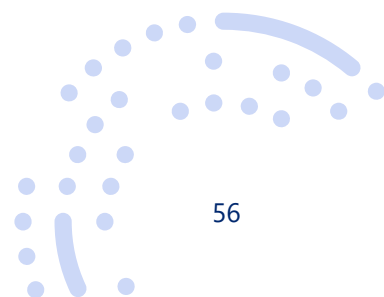
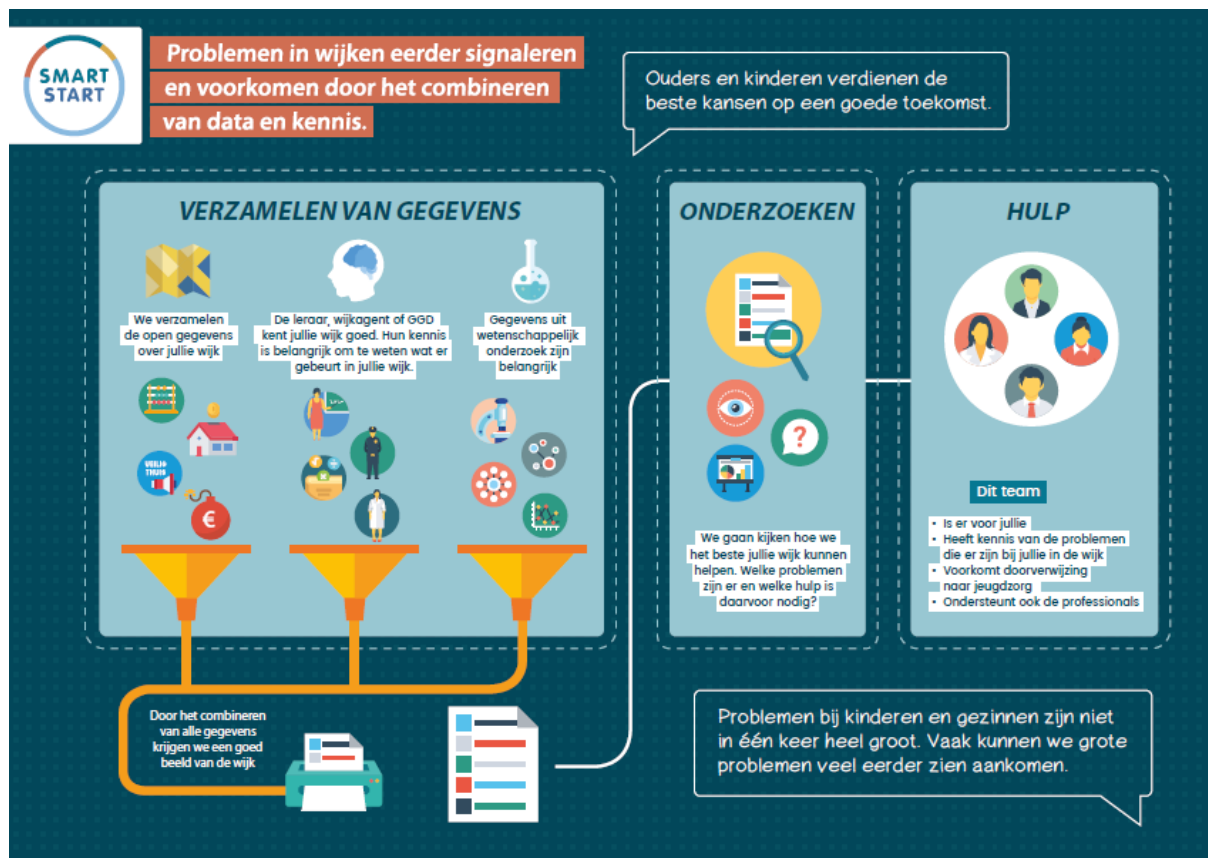
C. is de sfeer op school prettiger geworden

Q96. Welke wensen, ideeën of suggesties hebt u om als ouder meer betrokken te worden bij wat er op school gebeurt? (*open vraag*)

Bijlage E Infographic ouders over Pilot De Zuidwester

Bijlage F Communicatie-uitingen over Pilot De Zuidwester

Achtergrond over pilot De Zuidwester op de Smart Start website (zie ook bijlage A):

- <https://programmasmartstart.nl/pilot-de-zuidwester/>
- <https://programmasmartstart.nl/interview-teun-brand/>
- <https://programmasmartstart.nl/team-op-maat-snel-schakelen-bij-problemen/>
- <https://programmasmartstart.nl/interview-christel-heeren/>
- <https://programmasmartstart.nl/start-team-op-maat-basisschool-don-sarto/>
- <https://programmasmartstart.nl/bijeenkomst-de-zuidwester-bouwen-aan-vertrouwen/>
- <https://programmasmartstart.nl/waarom-wachten-totdat-problemen-heel-groot-zijn/>
- <https://programmasmartstart.nl/interview-angela-horsten/>
- <https://programmasmartstart.nl/preventieve-jeugdzorg-start-op-zuidwester/>

Interview in Sterk Huis Magazine:

<https://www.sterkmagazine.nl/vijf/programma-smart-start/>

Interview in jaarverslag IMW:

<https://www.imwtilburg.nl/sites/default/files/Jaarverslag%20IMW%202020.pdf>

Artikel in Brabants Dagblad:

<https://www.bd.nl/tilburg/preventieve-jeugdzorg-start-op-zuidwester~af5242bf/>

Deelname aan: Europese studie naar interprofessionele samenwerking, i.s.m. onderzoekers hogeschool KPC. Zie: Pauw, I., & Jongstra, W. (2021). Een leraar met een eigen kleur. Ontwikkeling van professionele identiteit. (met name hoofdstuk 6).

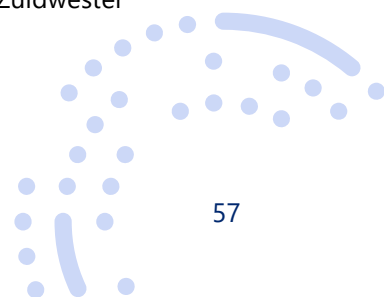
Podcast Team op Maat:

<https://www.kpz.nl/podcasts/aflevering-4-interprofessioneel-samenwerken/>

Hieronder volgt een samenvatting van de Podcast:

Trynke Keuning gaat in gesprek met Dagmar Fonken, internbegeleider en leerkracht bij Zuidwester, en Christel Heeren, jeugd- en gezinsprofessional bij Sterk Huis en gedragscoach bij basisschool de Zuidwester. Samen praten ze over samenwerken vanuit een hart voor kinderen en hoe Team op Maat hier een rol inspeelt.

Dagmar houdt zich bezig met ondersteuning van leerlingen. Wat hebben zij nodig in de groepen of op individueel niveau. Daarnaast is ze leerkracht groep 4 dus blijft ze naar eigen zeggen met beide voeten op de werkvloer. Christel is gedragscoach bij de Zuidwester. Samen met kinderen, leerkrachten, ouders, directie en internbegeleiders pakt zij problemen op om kansen voor kinderen te vergroten. De Zuidwester is een reguliere basisschool. Het is een bijzondere school omdat hij in de wijk Korvel staat. Dit is een wijk in Tilburg waar veel uitdagingen zijn en dat merk je in de school. Best veel mensen in Korvel leven in armoede of hebben te maken met verslavingsproblematiek en echtscheiding. Het is een menging van sociale huurwoning en koopwoningen. Met 250 leerlingen is de Zuidwester geen grote school, maar wel heel divers.

Werken met Team op Maat

Team op Maat is de driehoek school, maatschappelijk werk en een gedragscoach vanuit jeugdhulpverlening. In de praktijk voor de Zuidwester zijn dit de internbegeleider, directeur, medewerker complexe jeugd, schoolmaatschappelijk werker en een gedragscoach. Het is een aantal jaar geleden uit urgentie ontstaan toen problemen bij een aantal gezinnen in de wijk de school binnenkwamen. Met name leerkrachten en de directie werden toen geconfronteerd met agressie. Om een beeld te schetsen; op het moment dat de deur op een kier stond wist de politie dat ze binnen moesten komen. Dit bracht veel onveiligheid mee voor kinderen en leerkrachten op de school. Samen met de gemeente en andere organisaties zijn we bij elkaar gekomen om te kijken wat we daarmee kunnen doen. Er werd een Design Thinking Sessie opgestart met alle betrokkenen om te kijken waar het probleem precies ligt. Het was zo complex en moest daarom eerst kleiner gemaakt worden om aan te kunnen pakken. Tijdens de Design Thinking Sessie werd met gebruik van data, eerst ingeleefd in die ander om te kijken wat we kunnen doen. Vrij snel werden er twee ontwikkelpunten gevormd, waarvan één het Team op Maat. Dit is meteen ingezet en loopt nu twee schooljaren.

Team op Maat komt bij elkaar om casussen te bespreken of signalen die we hebben gehoord en bespreken we wat we daarmee moeten. Soms is het team er om na te denken over zaken of te bepalen bij wie een taak hoort. Het komt voor dat we tegen probleem aan lopen, maar niet weten of we nu Christel moeten bellen of iemand anders. Dat in kaart brengen doen we bij Team op Maat. Leerkrachten waarbij de leerlingen met problemen zitten, hebben korte lijntjes met betrokkenen. Daar kunnen we gebruik van maken.

Als team hebben we nog een ander overleg waar meer partners betrokken zijn zodat ze binnen de wijk ook weten wat er speelt. Naast de school zit ook de wijkagent, woningbouw, jongerenwerk en bepaalde afdelingen van de gemeente aan tafel.

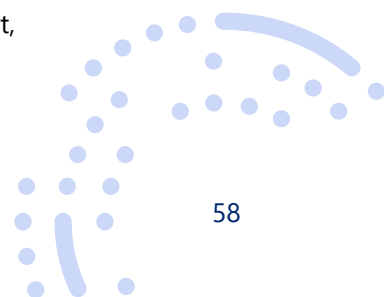
We bespreken niet alleen casussen maar ook hoe we een volgende keer kunnen zorgen om er eerder bij te zijn zodat we meer naar preventie gaan. Soms moeten we heel lang wachten op hulpverlening, maar iemand die in complexe jeugd werkt, heeft kortere lijntjes om beschikkingen te krijgen. We hebben gelukkig het mandaat vanuit de gemeente om het op te schalen en acuut hulp te verzorgen. Buiten de lijntjes en hokjes om. We zijn er voor de kinderen en het systeem is niet leidend. Dat maakt Team op Maat zo uniek. We hebben allemaal echt een hart voor de kinderen.

Onderwijs heeft de regie

Vanuit Team op Maat zorgen we ervoor dat de school stevig wordt neergezet, wat is helpend voor jullie. Hoewel daarin ook ondersteuning nodig is om die regie te behouden. Team op Maat helpt daarbij en geeft ook aan welke taak bij wie hoort, houdt overzicht en de spiegel voor. Zo kun je met ondersteuning bezig blijven en als het teveel wordt, strategisch kijken wat de snelste weg is en wie je daarvoor nodig hebt. Maar de regie blijft altijd bij het onderwijs. Daar waken en werken we voor.

Meerwaarde voor leerkrachten

Voor leerkrachten zorgt het voor korte lijntjes. In plaats van dat je niet weet bij wie je moet zijn en geen ruimte hebt om erover na te denken, is hulp nu meteen beschikbaar. Het zit in de school, je kunt meteen bij iemand terecht. Als het probleem of de vraag dan niet bij diegene hoort, dan kan zij wel helpen om op zoek te gaan naar de juiste persoon. Je staat er niet

alleen voor. De problematiek bij leerlingen die je als leerkracht tegenkomt maken ook indruk op je als mens, dat mag er ook zijn. Daar wordt niet aan voorbijgegaan. Er wordt ook stilgestaan wat het met jou doet en met de groep. Dat is een grote meerwaarde want daardoor heb je meer het gevoel dat je het allemaal samen doet.

Leerkrachten kijken vanuit een onderwijsbril naar de leerlingen en elkaar. Hulpverleners stellen andere vragen en vangen andere signalen op. Leerkrachten zijn meer bezig met hun eigen groep en leerprocessen en hebben minder ruimte om aan elkaar te vragen hoe het met de persoon gaat. Vanuit jeugdhulpverlening leren we dat het helpt om andere vragen te stellen in gesprekken met ouders en leerlingen. Daarnaast hoor je terug wat je goed doet en wat ze allemaal gezien heeft. We hebben nu de ruimte en mogelijkheid om even stil te staan bij de situatie en te leren van elkaars expertise.

Meerwaarde voor ouders en leerlingen

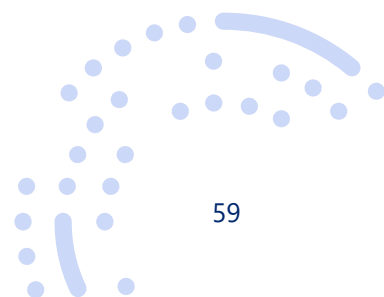
De grote meerwaarde is dat het er al is. Ook met ouders waar contact niet vanzelf gaat, gaan we meteen in gesprek en maken contact zodra ze bij de school binnenkomen. Zo ben je van te voren al in contact en ben je er bij vóór problemen ontstaan of groter worden. Dan staan ouders meer open voor hulp vanuit school, je verlaagt die drempel. Ook kinderen weten dat je er bent. Ze kennen de hulpverleners en gedragscoaches. Het is dan heel natuurlijk, zonder beladenheid. Je komt niet van buitenaf een paar uur binnenvliegen wanneer het nodig is, dat zorg voor veel meer spanning bij ouders en leerlingen.

Visie voor de toekomst

Onze wens is dat het gangbaar en normaal is dat als een ouder hier binnenkomt om te kijken of om een kind aan te melden, dat het duidelijk is dat we met al deze organisaties samenwerken. We willen het beste voor het kind en betrokkenheid van de ouders vergroten. Uitgangspunt van de school is dat we onderdeel zijn van de wijk waar alle ouders en kinderen terecht kunnen. We willen wijkpartners in school zichtbaar krijgen door lespakketten te maken, hier gaan we na de zomervakantie mee verder. Daarbij meteen vraag aan de wijkpartner wat zou de school en kinderen terug kunnen doen. Om wederzijdse beïnvloeding en betrokkenheid te krijgen. De wijk is al heel enthousiast, maar door corona kwam het nog niet van de grond. We hebben heel goede hoop en zin om het voor elkaar te krijgen. Zonder ouders kun je dit niet, dus we moeten bij de beleving van ouders aansluiten.

Er is een huis in de buurt waar alle partners in kunnen, waar je als school met bijvoorbeeld iemand van de gemeente kunt zitten. Zodat je ook echt zichtbaar bent en vaste tijden kunt aanbieden om beschikbaar te zijn voor iedereen in de wijk.

It takes a village to raise a child.

Centerdata

Postbus 90153
5000 LE Tilburg

+31 (0)13 206 3500
info@centerdata.nl

Contactpersoon

dr. Roxanne van Giesen

+31 (0)13 206 3523

Roxanne.van.giesen@centerdata.nl

centerdata.nl